

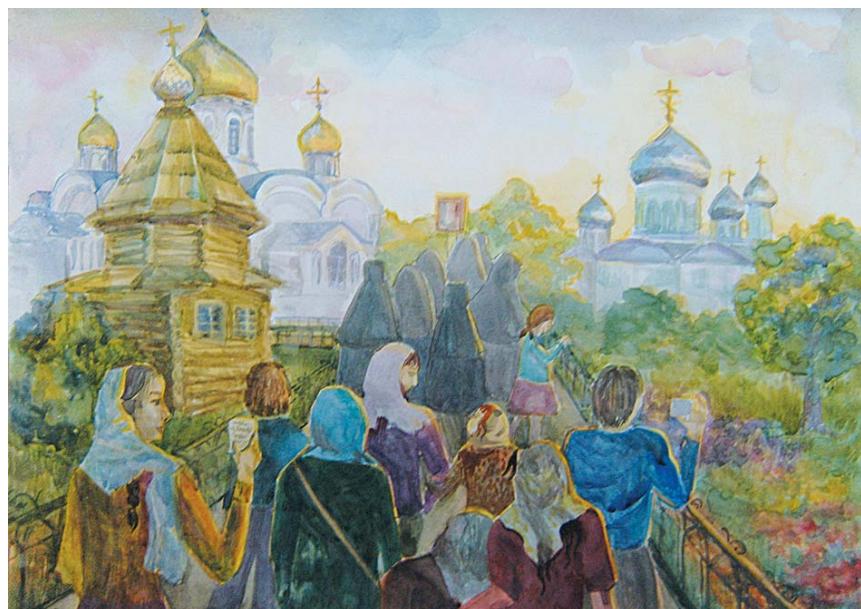

ЮМЫН ЗАКОН

ЙОЧА-ВЛАКЛАН

ЮМЫН ЗАКОН

ЙОЧА-ВЛАКЛАН

Йошкар-Ола
2016

Йошкар-Оласе да Марий Элысе
Высокопреосвященнейший архиепископ ИОАННЫН
благословитлымыже почеш

ЮМО НЕРГЕН МӘ КҰШЕЧ ПАЛЕНДА

Мемнан сандалықым Юмо ыштен да енг-влаклан Шкеж нерген палаш йöным пуэн. Тудо мыланна кокöрыктарышекнигам пöлеклен. Ик книгаже — пöртöс, мемнан йыр улшо түня. Тудо Юмын вийжым да уш-акылжым воштончыш гай ончыкта. Вес книгаже — Библий. Юмо полшымо дене тудым ушан енг-шамыч возеныйт. Тушто Юмын эрыкше почылтын.

Мемнан йыр улшо пöртöс мыланна мо нерген ойла? Кугыенг-влак деч те чўчкыдын йодыда вет: «Түня кузе лийын? Шўдыр ден пыл, пеледыш ден пушенге, кайык ден янлық да ме, енг-влак, күшеч лектынна?»

«Түняште мо уло, чылажат шке лийын», — шона южо енг. Вара тидлан ўшанаш лиеш мо?

Чапле пört шкенжым шке чонен кертеш мо? А сылне сүрет? Тeve книгам писатель воза, а оралтым архитектор ден строитель-влак чонат. Машинам инженер ден пашазе-влак ыштат. Тугеже пүртүсын, сандалыкын шке Пүрышыжö уло, марлаже Тудым Юмо маныт. Кажне калык йылмыште тидлан посна шомак уло.

— Иктаж ең Юмым ужын мо? — йодын кертыда.

— Уке. Тудым ок кой, Тудым шинча дene ужаش ок лий.

— Шинчалан койдымо йомакыште веле лиеш!

— Уке, йомакыште веле оғыл тыге лиеш! Ужаш лийдымыже южгунам мемнан ильшыште эн чын да күлешсан. Теве тый эртыше кенеж нерген шарналтет. Вес ийын энерыште йүштилаш але чодыраште понгым погаш шонет. Но кызыт тиде уке, тидым ужаш ок лий. Тыйын шонкалымет весела але ойган гын, ме тидым чурый түсет але йүкет гыч пален кертына. Айдеме чыла моло чонан деч шонен моштымыжо да чон шижмашыже дene ойыртемалтеш. А уш ден чон шижмашым ужаш лиеш мо? Тугеже сандалыкыште ужаш лийдиме улмылан ёрман оғыл. Кузе мемнан ушнам ужаш ок лий, Түням Ыштышымат тугак ужаш ок лий. Ме Тудын момыштымыжым ужын кертына: волгыдо эрым, кужун вучымо йўран але кечан кечым. Тиде түням ужмылан, тыште ильиме куан верч ме Тудлан таум ыштена. Юмын түняже кугу. Тудым

ни авалташ, ни висаш, ни шотлаш ок лий. Мом ыштымыжын кумдыкшым, висажым, чотшым Юмо Шке гына пала. Юмо чыла тидым кажне енлан пайдаланен илаш ыштен. Вет Тудо мемнам мучашдымын йөрата! Ме, Юмым йөратен, Тудын законжо почеш ильшаш улына. Ончыч ильшыште мом умылен кертын онал, тудо мыланна умылаш йёрышшö да раш лиеш. Тунам ме Юмын түняжым йөраташ, чылашт дene келшен да куанен илаш түнгалина. Тиде куан нигунам да нигушто ок күрүлт, тудым нигё поген налын ок керт, вет Юмо Шкеак мемнан дene пырля лиеш.

Айдеме Юмо дene мутланен кертеш. Түням Ыштыше дene мутланымашым кумалмаш, юмылтымаш але молитва маныт. Чыла Пүрьышын эрыкше почеш ильмым, Тудым йөратымым ме Юмылан ўшанымаш манына.

Черкыште да мёнгыштö кумалмым, Юмын күштымö почеш ильмым, Юмо дene кылдалтше ильш-йüла ден пайрем-влакым жаплымым религий маныт. Шуко умылымашым Юмо Шкенжын колтымо ушан да святой енже-влак гоч почеш. Эн түнжым Библийште возымо. Тиде книга мемнам чын илаш, сай ден осалым ойырен мошташ туныкта. Тыгак икте-весе дene да мемнан йыр улшо чыла чонан дene кузе келшен ильшашым умылтара. Тидын нерген ен-влак эркин-эркин пален налыныт. Түн шинчымашым ен-влак сайын умылышт манын, Юмо нунным пеш кужун туныктен. Чынжым каласаш гын, тидым ышташ күштылгыжак лийын огыл.

Шке законжо почеш илаш Юмо мемнам виеш ок тарате. Тудын шўдымашыжым ме шке кумылын шуктышаш улына. Мемнан чоннам Тудо Шкенжын гайым ыштен, садлан мыланна эрыкым пуэн. Айдеме тиде эрыкым южгунам уда пашалан кучылтеш. Юмо деч коранеш, Тудын мутшым ынеж колышт, нечкышлана, чылажымат шке семынже шуктынеже. Тыгай ең шкаланже шке осалым ышта. Но Юмо чытенак вуча. Осалланыме, опкынланыме, йогыланыме, лўдмё койыш, осал шомак да шоям ойлыштмаш күшко конден кертмым Юмо жапын-жапын ончыкта. Тиде мыланна Библийште ятыр гана почылтеш. «Библий» мутшо грек шомак, рушлаже тудо «Книга» лиеш да икте гыч оғыл, а икманияр книга гыч шога. Нине книга-влакым ушан еңшамыч пеш күжун, түжем ий утла, возеныйт.

Библийын түнг ужашиже Евангелий маналтеш, грек йылмыште тиде мут «Поро Увер» маным ончыкта. Тыгай уверже Юмын уло түням да чыла енгым йёратымыже нерген лийын. Юмо веле чыла осал деч мемнам утарен кертеш. Ең-влак дene ваш ужын мутланаш манын, икана Тудо нунын деке Шке толын. Икманаш, тиде книга Христос нерген. Христосым але Тудын тунемшиже-влакым сайын палыше-влак Евангелийым возеныйт. Ме кажныже Юмын улына, сандене мланымбаке молан толмынам палыман. Юмо деке лишемаш, Тудым йёраташ,vara Пылпомыш Күгүжаныште Тудын дene пырля лияш манын, мылан-

на Юмо нерген шукырак палаш күлеш. Юмын Законжым, Тудын святой эрыкшым палыман да шуктен шогыман.

ЮМО

ЮМО МОМ шонымыжым чыла ыштен кертеш. Тудо уло түням нимо уке гыч ик шке Мутшо дene ыштен. Юмо эн Кугу, Тудлан шушо ни мландымбалне, ни Пылпомышто уке. Ме, енгвлак, шке ушна дene Тудым пален она керт. Юмо Шкеж нерген Шке ок поч гын, ме Тудын нерген нимомат пален она керт ыле. Мом ме Тудын нерген палена, чыла тидым Юмо Шке почын.

Юмо икымше енг-влакым, Адам ден Евам ыштен, вара райыште нунылан Шкеж нерген почын: түням ыштымыжым, ик чын Юмылан гына ўшанаш күлмым да Тудын эрыкшым шуктымо нерген палдарен. Юмын туныктымыжым ончыч тукым гыч тукымышко каласкаленыт, вара Тудын күштымыж почеш Священный Книгам возен коденыт.

Жап шумеке Юмын Эргыже, Иисус Христос, мландымбаке толын да Юмо нерген мом палаш күлмым енг-влаклан Шке почын. Юмо икте, но икте гынат Кумытло улмыж нерген кугу тайным каласен. Ача Юмо, Эрге Юмо да Святой Шўлыш кумытын кум Юмо огытыл, кумытынат пырля ик ойырлыдымо Юмо улыт. Ача Юмо, Эрге Юмо да Святой Шўлыш — ик гаяк кугу, ик гаяк чапле да ик гаяк чын Юмо.

Нунын коклаште ни кугурак, ни изирак уке.

Эн Святой Троицын тайныжым почмо гоч Иисус Христос мемнам Юмылан чын кумалаш туныктен. Эн Святой Троицын кум түсшö пырля: Ача, Эрге да Святой Шўлыш — курымкурымаш йёратымаште илат да ик Юмо улыт. Юмо — тиде мучашдыме йёратымаш. Славян-влакым туныктышо святой Кирилл ойлен: «Каваште кечым ужыда, тудын деч эреак волгыдо шочеш да шокшо лектын шога. Ача Юмо тўнгалтышдыме да мучашдыме кече гай. Тудын деч Эрге Юмо курымак шочын шога, да кечий-ол семын Святой Шўлыш лектеш.

Ме каваште кечым ужына, волгыдыжым да шокшыжым шижына, но тиде кум кече оғыл, а икте. Күзе кече деч волгыдыжым да шокшыжым ойыраш огеш лий, тугак Ача Юмо деч Эрге Юмым да Святой Шўлышым ойыраш огеш лий. Эн Святой Троицын кум түсшö уло гынат, тиде ойырлыдымо ик Юмо».

Юмо Шкеж нерген, Эн Святой Троице нерген кугу тайным почын. Шке нужна ушна дене ме тидым умылен да мут дене умылтарен она керт, а шўм дене шижын да чон дене умылен кертына.

ЮМЫН ПАЛЫЖЕ-ВЛАК

Капдыме да шинча дене ужаш лийдыме Шўлыш улмыж нерген Юмо мыланна Шке почын: «Юмо — тиде Шўлыш, садлан Тудлан ку-

малше-влак шўлыш дene да чын дene кумалшаш улъит» (Ин. 4,24). Юмын мемнан гай капше, коваштыже да лужо уке. Мемнан ужмо тўня могоч шога, тыгайже Тудын ниможат уке, сандене ме тудым шинча дene ужын она керт.

Тидым умылаш манын, ик примерым кондена. Тeve ме южым она уж, но тудын кугу вийжым, күшеч пулмыжым, мом ыштен кертмыжым пален кертына. Ожно южын вийже дene мардежвакш-влак пашам ыштеныт, тенғызыште корабль-шамыч коштыныт, кызыт электрическим тулен луктыт. Ме шкежат южым шўлена, юж деч посна илен она керт, а тудым она уж. Тыгак ме Юмым она уж, но Тудын мом ыштымыжым, уш-акылжым, вийжым тўняште чыла вере ужына да шижына.

Шинча дene ужаш лийдыме Юмо мемнам чот йёрата. Поро улмыжлан кёра Тудо чын илыше икмыньяр енлан Шкенжым ужын кертмышт наре ончыктен. Тичмашын ончыкта ыле гын, Юмын куатше да чапше деч енг-влак колат ыле. Моисейлан Юмо тыге каласен: «Айдеме Мыйым ужеш гын, илыше кодын ок керт» (Исх. 33,20). Юмын пўрымё кече волгыдым ончымына годымат ме сокыр лийын кертына. Кечым пўрышё Юмын вийже нерген тунам мом ойлаш?

Юмо курымаш

«Курык-шамыч лийме деч ожно, мланде ден тўням пўрымё деч ожно, курым гыч курымышко Тый улат» (Пс.89,3). «Млан-

дым ыштыше Господь Юмын курымаш улмыжым але тый от пале, але колын отыл ...» (Ис.40,28).

Тиде ой-влак Юмын эре улмыж нерген ойлат. Түняште мом ме ужына, чылажат кунам-гынат түнгалын, шочын, тыгак кунам-гынат пыта, кола але шалана. Тиде түняште чылажат жаплан гына, кажныжын түнгалтышыже да мучашыже уло.

Шукерте ожно ни кава, ни мланде, ни жаплийын огыл. Тунам ик Юмо гына лийын, вет Тудын түнгалтышыже уке. А кушто түнгалтыш уке, тушто мучашат уке. Юмо эре лийын да эре лиеш, вет Тудо курымаш.

Юмо вашталтдыме

«Чыла поро да тичмаш пёлек күшүчүн, волгыдо-влакын Ачашт деч, вола, Тудын дене вашталтмашат, весемме ўмылат уке» (Иак.1,17).

«Вет Мый Господь Юмо улам, Мый ом вашталт» (Мал.3,6).

Тиде ой-влак Юмын эре икгай улмыж нерген ойлат. Түняште мом ме ужына: пүртүс, ең-влак, янлык ден вольык — чылажат эре вашталтеш. Вўд йога, каваште пыл-влак то иктыш чумыргат, то йомыт. Күшкүл ден чыла чонан-влак шочыт, күшкүт, шонгемыт да пытат. Айдеме денат тыгак лиеш. Түняште чылажат вашталтеш, а Юмо вашталтдыме. Тудо гына эре икгай, Тудын нимогай вашталтмашыжат уке. Тудо ок күш, ок шонгем. Тудо нигузе, нимо денат, нигунамат ок

вашталт. Эре могай лийын, Тудо кызытат тугаяк да курым-курымеш эре тыгаяк кодеш, сандене вашталтдыме маналтеш.

Юмо чыла кертше

«Мый чыла кертше Юмо улам, Мыйым колыштын иле да шылталаш амалым ит пу» (Быт.17,1).

«Юмын ик мутшат ышталт кертдыме ок лий» (Лк.1,37).

Мом шонымыжым Юмо чыла шуктен кертеш. Тудын кертдымыже нимат уке. Айдемылан гын эре материал, жап, вий да моштымаш күлеш. Тудлан иктаж-мо ок сите але ок мошто гын, нимоат ок шоч. Кеч айдеме шуко мошта. Мутлан, чия полшымо дene сай сүретым але күртньё гыч күлешан чапле машинам луктеш. Но мемнан илыме мланым, чылажымат ырыктыше да волгалтарыше кечым айдеме ыштен ок керт.

Юмылан гына шуктен кертдыме нимат уке. Тудо сандалыкым нимо уке гыч, Шженжын ик Шомакше дene ыштен. Сандене Юмо чыла кертше маналтеш.

Юмо чыла vere улишо

«Тыйын Шўлышет деч күшко каем да Тыйын чуриет ончыч күшко куржам? Пылпомышко кўзем гын, Тый тушто улат; тамыкышке волем гын, Тый тушто улат ...» (Пс.138,7-12).

Юмо кеч-могай жапыште чыла vere улеш.

Түнште тугай вер уке, күштө Юмо уке. Икенгат Тудын деч нигушко шылын ок керт. Юмо чыла вере уло, сандене Тудым чыла вере улшоманыт.

Юмо чыла палыше

«Вет шүмна мемнам титаканыш луктеш гынат, Юмо шүмна деч кугу да чыла пала» (1 Ин.3,20).

«Түнште Юмо деч шылтыме нимо уке, Тудын шинча ончылныжо чылажат чара да койшо ...» (Евр. 4,13).

Юмо чыла ужеш, чыла колеш да чыла пала. Айдеме шуқылан тунемеш, шуко пала, но чыла пален ок керт. Ончыкыжым мо лиишашым, түнште мо ышталтыйм айдеме ни ужын, ни колын ок керт. Чыла: мо ончыч лийын да кызыт уло, умбакыже мо лиеш — тидым ик Юмо гына пала. Йүд ден кече коклаште Юмылан ойыртем уке. Тудо кеч-могай жапыштат чыла ужеш да колеш. Мемнам кажныжым веле оғыл, тыгак мом ыштымынам, ойлымынам, шонымынам пала. Мемнан дene ончыч мо лийын да ончыкыжым мо лиишашым Юмо чыла пала. Сандене Тудо чыла палыше маналтеш.

Юмо эн поро

Иисус тудлан ойлен: «Молан тый Мыйым поро манат? Юмо деч моло нигё поро оғыл ...» (Мф. 19, 17).

Юмо эн сай да эн поро. Ең-влак гын чылаж годымак поро огытыл. Айдеме чүчкыдынак иктаж-көм ок йөрата. Юмо гын мемнам чыланнам йөрата да туге йөрата, кузе ик айдемат йөратен ок керт. Каваште да мланыште мом ужына, чылажымат Юмо ең-влаклан пайдаланаш да куанен илаш пуэн.

Эн ончычак Юмо мыланна илышым да умылен моштышо чоным пуэн. Тыгак Тудо йөратен моштышо шўымым да илышнам шуяш кўлшым чыла пуэн. Мыланна кўлшё юж, вўд да волгыдо, илышнам арален кодаш кўлшё тўрлө кочкиш уло. Мемнан ача-авана, иза-шольына, ака-шўжарна, моло родо-тукымна да йолташна-влак улыт. Нунын деч ме полышым, порылыкым да лыпландарымашым налына! Господь нуным ок пу гын, мемнан нигёат ок лий ыле.

Юмо мыланна кўлшё кеч-могай порым пуаш ямде. Эн поро аchan шке шочшыжо-влак верч тыршыме деч чот Юмо мемнан верч тырша. Сандене ме Юмым эн сай да эн поро, тыгак Тудым Пылпомышысо Ачана манына.

Юмо чыла шотыштат чын

«Юмо чын да пэнгыдын судитлыше да кужун чытыше, а кече еда шыдештше оғыл» (Пс.7,12).

«Вет Юмо чын, чыным йөрата. Тудын чурыйже чын ыштымым ужын шога» (Пс.10,7).

Ең-влак чүчкыдын шойыштыт да уда пашам ыштат. Юмо эре чын, Тудо ең-влакым чын судитла. Кё шкенжым сайын кучада поро пашам ышта, тудым Юмо амал деч посна ок наказатле. Уда пашам ыштыше айдемым Юмо наказатлыде ок кодо. Сулыкшым касарыме да поро пашаже дене веле айдеме шке илышыжым Юмын корныш пörтылтен кертеш. Сандене Юмо чыла шотыштат чын.

Юмо эре кумыл нöлтшö

Айдеме кид дене служитлымым Юмо ок юд, вет Тудлан нимоат огеш күл. Тудо Шкекак чылалан илышым, шўлышым да молымат пуа.

Айдемылан эре иктаж-мо күлеш, сандене тудо эре азаплана. Ик Юмын веле чыла уло, Тудо эре кумыл нöлтшö. Юмылан Шкаланже нимо огеш күл, Тудо чылаштлан Шке чыла пуа. Сандене Юмым эре кумыл нöлтшö маныт.

Юмо поро пиалан

«Тудын (Христосын) толмыжым поро пиалан ик шкет куатле Юмо, кугыжаланыше-влақын Кугыжашт да озаланыше-влакын Озашт, шке жапыштыже ончыкта» (1 Тим. 6, 15).

Юмо эре кумыл нöлтшö веле оғыл, Тудо Шкекак эн кугу куан, эн кугу пиал. Ең-влак илышыште тичмаш пиалым, тичмаш куаным нигушто да нигунам мұын оғыт керт. Чыла тидым Юмо дене веле муаш лиеш. Юмым ме

Пўрышё але Илышым пүшү манына. Чыла ужмо да уждымо тўням Тудо ыштен. Тыгак Тудым ме эше Чыла кучен Ашныше Юмо да Кугыжа манына. Юмын эрыкше чыла ыштен кертеш. Мом Шке пурен, тудым чыла Шке вуйлатен шога да кугыжалана. Сандене Юмым поро пиалан манына.

СУКСО ДА ОСАЛ ШЎЛЫШ-ВЛАК

Эн тўнгалтыште Юмо святой суксо-влачым ыштен. Тунам эше ни сандалық, ни айдеме лийын оғыл, Суксо-влак капдыме шўлыш улыйт, нуным шинча дene ужаш ок лий. Мемнан чонна гаяқ нунат оғыт коло. Суксо-влак ушан, эрыкан да виян улыйт. Юмо нуным тунар шуко ыштен, шотлен пытарап ок лий. Суксо-влак сулықдымо улыйт да Юмын эрыкшым эре шуктат. Юмын порылышко дene нуно поро пашалан пўралтыныт, сулықыш пурен оғыт керт.

Юмо чыла суксым порым ыштен. Нуно Юмым да икте-весыштым йёратат. Йёратымаш гоч кугу куаным налыйт. Юмым йёраташ але йёраташ оғыл, тидым нуно шке ойырен налайн кертыныт. Юмо нунылан тыгай эрыкым Шке пуэн.

Ожно Денница (Ўжара) лўман эн кўшыл да куатле суксо кугешнаш тўнгалын. Шкенжым тудо кўшкё шынден да Юмын эрыкшым шук-

тымым чарнен. Тудо Юмо ваштареш ойлаш да чыла мёнгешла ышташ түнгалын, тылеч вара пычкемыш, осал шўлышиш савырнен. Тудым ынде диавол — «клеветник» але сатана — «противник» маныт. Тудо шкеж велыш суксо-влакын ик кугу түшкаждым савырен. Юмо ваштареш шогалмыштлан кёра нине суксо-влакат шке волгыдыштым да куаныштым йомдареныт. Нунат пычкемыш осал шўлышиш лиийныт да ынде ия маналтыт.

Пылпомышто сар лиийн. Осал шўлышиш-влак ваштареш крепдамашым Архангел Михаил вуйлатен. Тудо Юмын чапшым арален да манын: «Кё Юмо гай? Юмо гай нигё уке!» Волгыдо суксо-влак дене пырля тудо диавол да тудын

иляже-влак ваштареш креталын. Юмын суксы-жо-влак осал шўлыш-шамычым сененит. Сатана ден тудын ияже-шамыч тамыкыш (адыш) шунгалтыныт да тушто илат. Тиде шучко вер Юмо деч пеш тораште. Осал шўлыш-влакын Юмо ваштареш шогаш вийышт уке, сандене ынде ен-влакым сулыкан корныш савыраш тёчат. Айдемым чын корно гыч корандаш манын, тудлан осал шонымаш ден шижмашым пуат. Нуно мемнам пытарынешт, сандене сай пашам ыштымына годым чаракым луктыт. Тыге түняшке осал толын лектын. Мо Юмо ваштареш виктаралтын, мо Юмын эрыкшым пудырта — чыла тиде осал маналтеш.

Ўшанле суксо-влакше, йёратен да куанен, Юмо пелен илат. «Ангел» мутым кусарашибын, «увертарише» лиеш. Юмо нуным ен-влак деке Шке эрыкшым увертараш колта. Тыгай годым суксым шинча дene ужашиб лиеш, вет тунам нуно айдеме тўсим налыйт.

Тынеш пурымына годым Юмо мыланна Аралыше Суксым пua. Тудо мемнам туныкта, чоннам сулык деч, а капнам эмганыме деч арала, чыла верыштат пеленна лиеш. Суксо-влак мемнан йодмынам да шортмынам Юмо деке кўзыктат, колымо годымат коден огыткай, колымо деч варат чонлан полшат.

Суксо-влакын духовный моторлыкышт виян, сандене иконышто нуным мотор рвезе семын ончиқтат. Юмын шўдымыжым писын шуктат, тидым нунын шулдырышт палдара.

АЙДЕМАТ ЮМЫН ТҮСАН ЧОН

Юмо каласен: «Айдемым Шке түсна почеш, Шкенан гайым ыштена» (Быт. 1,26).

Айдемым Юмо Шке түшшө почеш, Шкеж гайым ыштыме нерген ме Библий гыч палена. Илышиште эн түнгжö — Юмо дene кыл лийман да чыным йöратыман. Юмын түшшө мемнан ўмбалнына оғыл, а мемнан чоныштына. Колыдымо ушан вийым чон маныт, тудо айдемын капшым вуйлата. Түняште улшо чыла ең деч ме шке чонна дene ойыртемалтына. «Мый улам» манмыже чонышто, тудо икте веле, весе тыгай уке. Шке нергенат ме чонна дene палена. Тидлан чонын ик вийжым, уш-акылым, кучылтына.

Юмын түшшө илышиште кузе палдырна? Мом ойырен налаш, а мо деч коранаш — тидым ме шке эрыкна почеш ыштена. Тыгай эрыкым мыланна Юмо пöлеклен. Тудо эше мыланна ушым пуэн. Мландымбалне илыше моло чонан-влаклан тыгай күкшытан уш пултын оғыл. Айдемылан тыгак иктаж- мом уым шонен лукташ да ышташ мастерлык пултын. Куанен да воштылын моштымашымат мыланна Юмо кучыктен.

Айдемын чонжым ужаш але кучен ончаш ок лий. Тудым нимогай инструмент але прибор денат палаш ок лий. Айдемылан чон Юмын да суксо-влакын духовный түняшт гыч пул-

теш. Айдемын да мланымбалне илыше чыла чонанын капше гына материальный, ужаш лийше. Чон гын ужаш лийдыме. Колымо деч вара чон лектеш, а кап шүеш.

Тугеже айдеме иканаште мланымбалысе материальный да пылпомышысо духовный түняште ила. Мыланна шкенан йыр улшо пүртүслан, кызытсе илышлан куанаш күлеш. А мемнан курымашлык портнаже Пылпомышто, тидымат мондыман огыл.

СҰЛЫҚ НЕРГЕН Икымшө ең-шамычын сұлықыш пұрымышт

Мо Юмо ваштареш виктаралтын да Юмын эрыкшым пудырта — чыла тиде сұлық але осал маналтеш. Юмын эрыкшым эн ончыч сатана, диавол пудыртен. Тудо Адам ден Евам, икымшө ең-влакым, алгаштарен да Юмын күштымыжым пудырташ таратен.

Адам ден тудын Ева ваты же чапле кугу садыште иленыт. Ты садым Юмо Шке шынден. Сад пеш мотор да ёрыктарыше лийын! Тушто эн чевер пеледыш пеледын, сылне алан, эн сай күшкүл дене леведалтше курык-влак верланеныйт. Юалге памаш йыргыктен, олыкан лап верыште яндар вўдан волғыдо энгер йоген. Тамле саскам пүншо түрлө вондер, олмапу, грушо, пүкшерме күшкүныт. Туштак

шорык, каза, ушкал да моло вольык ужар шудым кочкын коштын. Укш гыч укшыш чевер пыстылан кайык-влак чонгештылыныт, шкаланышт пыжашым оптеныт. Эр гыч кас марте муро йўкышт сылнын йонген. Тиде садым рай маныныт. Адам ден Ева тушто пеш сайын иленыт. Пашам ышташ кумылышт лийын гын, пашам ыштеныт. Кочмо шумо годым саскам тамленыт. Йўмё шумо годым памаш вўдым йўыныт. Чыла чонан икте-весышт дene да айдеме денат тыныслын илен. Райыште чонан-влакым вольык ден янлыклан шеледен огытыл. Нуно ваш келшен иленыт, чыланат шудым да саскам кочкыныт. Айдемын мутшым чылан колыштыныт, тудын деч лўдын огытыл. Шкештат икте-весышт дene келшен иленыт.

Райыште юж эре сай лийын. Адам ден Ева ни йўштö деч кылмен орланымым, ни шокшо когартымым пален огытыл. Ни шына нуным пурлын огыл, ни карме ўмбакышт шинчаш тоштын огыл. Адам ден Еван шўмышт яндар, уш-акылышт волгыдо лийын. Чер да колымаш деч нуно лўдын огытыл, вургемат кўлын огыл.

Ме ваш-ваш кузе мутланена, Адам ден Ева тыге Юмо дene мутланен кертыныт. Тидыже нунылан эн кугу пиал лийын. Аchan шке шочшыжо деке толмо семын, Юмо нунын деке толеден. Юмо айдемымат суксо гаяк порым ыштен. Нунат Юмым да икте-весыш-

тым йөратьше лийыныт. Юмын йөратьмаште илен, кугу куаным налыныт. Юмым йөраташ але йөраташ огыл, суксо-влак семын айдемат шке ойырен налын кертын. Юмо тудлан тыга-як эрыкым пуэн. Эрык деч посна йөратьмаш лиийн ок керт. Вет йөратьме енгин кумылжым куанен шукташ тыршет. Тыге ыштыме дене йөратьмаш почылтеш.

Но ен-влак суксо гай күкшытыш шуын огытыл, сандене Юмо нуным йөратьмашлан туныкташ түнгалин. Тудо Адам ден Евалан изирақ күштымашым пуэн: «Тиде пушенгын саскаждым ида коч, кочкыда гын, коледа». Саде пушенгыже сай ден осалым палдарыше улмаш. Юмын тиде күштымажым шуктымо дене Адам ден Ева шке йөратьмашыштым ончыктен кертыныт. Тидым ыштат гын, ончыкыжым нелырак вес күштымашым шукташ тунемыт ыле.

Райыште чылажат Юмын эрыкше да Юмын радамже дене ышталтын. Юмын мутшым Адам ден Ева ончыч йөратен да куанен шуктеныт. Тидлан диавол кёранен, сандене икимше ен-влакым пытарап шонен. Тудо райиш шолып толын, кишке көргыш пурен, осал ден сайым палдарыше пушенгыш нушкын күзен. Адам ден Евам ондалаш манын, тушто вучен киен. Пушенге деке Ева шкет толын да чапле саскам йөратен ончен. Мынтар кужун ончен, тунар чот тамлен ончымыжо шуын. Трук пушенге гыч йүк шоктен. Ева тушто

мотор кишкым ужын. «Юмо тыланда чыла пушенгын саскаждым кочкаш күштен оғылмо?» — кишке чоян йодын.

— Мыланна моло пушенгын саскаждым кочкаш лиеш. Юмо тиде пушенге гыч веле кочкаш ыш күштө. Тудо мане: «Кочкыда гын, коледа», — Ева вашештен.

— Тидлан ида ўшане, оғыда коло. Кочкыда гын, те шкеат Юмо гай ушан лийыда, чыла сай ден осалым палаш түңгалида. Юмо тендам тыгайым ынеж ыште, садланак тиде саскам кочкаш чарен, — тунам кишке каласен.

Ева кишкым колыштын, а шкеже шонен: «Нине саскам кочмо дене ме чынжымак ушанрак лийына мо? Адам дене коктын ме чыла сай ден осалым палаш түңгалина гын, тидыже пеш сай лиеш». Диаволын мутшо дене ондалалтын, Ева кочкаш күштыдым ѿ пушенгын саскаждым кочкын. Вара саскам Адамлан пуэн, тудат кочкын. Кочмышт деч вара веле нуно Юмын мутшым пудыртымыштым шарналтеныт. Ынде нуно сулыкым ыштымыштым умыленыт да икте-весышт ўмбак ончалаш вожылыныт.

Тидын годым райыште Юмын йўкшё шоктен. Чот чаманыше Юмо нунын сулык ыштымыштым ужын. Юмын йўкшым колмеке, Адам ден Ева молгунамсе семын Тудын ваштареш йывыртен лектын оғытыл. Нуно лўдыныт да пушенге йымаке шылын шинчыныт. Юмо нуным тушто ок уж манын, шоненыт. Но Юмо

пенгыде йўқын каласен: «Адам, тый күшто улат?»

— Чот чаманыше Юмо, мыйын вургемем укеат, мый вожылым да лўдым, сандене шылын шинчым, — каласен Адам.

— Адам, вургемет уке улмым тый күшеч палышыч? Але тый кочкаш кўштыды-мё пушентын саскаждым кочкыч? Мый чыла ужым. Тыланда тиде пушентын саскаждым кочкаш кўштен омыл ыле вет. Молан кочда? — йодын Юмо.

— Чот чаманыше Юмо, мый титакан омыл. Ўдырамаш, кудым Тый мыланем Шке пуэнат, пушенге гыч саскам конден, да мый тудым кочкым, — вашештен Адам.

Сулыкым ыштымыжлан Адам ёкинен оғыл, сулыкшымат касараш йодын оғыл. Шкенжым чыныш лукташ тёчен, титакшым ватыже ўмбаке кусарен.

Господь тунам Ева деч йодын: «А тый молан тидым ыштышыч?»

— Чот чаманыше Юмо, мыйят титакан омыл. Кишке мыйым ондалыш. Тудо мыланем кочкаш шўдыш, сандене мый кочкым, — манын Ева. Тыге тудат шке титакшым весын ўмбак кусарен.

Йоча-влак, те шарнеда, кё кишке кўргыштё шинчен? Тиде осал шўлыш, диавол, лийын. Юмо тудым эн ончыч да эн чот наказатлен. Юмо тудлан каласен: «Ўдырамаш деч Утарише шочеш. Тудо диаволым сена да ончы-

кыжым ен-влакым ондалаш эрыкым ок пу.
А ен-влаклан Тудо мланымбалне улшо рай
деч сайракым Пылпомышто пу».

Кишке тунам мланымбалне чыла чонан
коклаште эн ушан да эн мотор лийин. Ынде
Юмо тудлан мүшкыр дene нушкын кошташ
да мланым кочкын илаш күштен. Ен-влак
кишкым кызытат эн йырныклан шотлат да
шудалыт.

Мутым колыштдымо Евалан Юмо тыге ка-
ласен: «Мариетым сулыкыш пуртыметлан
верч йочам орланен ышташ түнголат. Шке
эрыкет дene илен моштен отыл. Мариет ынде
тыйын озат лиеш, а тый тудым колыштшаш
улат». Адамлан манын: «Тый Мыйын мутем
колыштын отыл. Тыланет тыгай наказаний
лиеш: кочшаш киндетым күшташ манын, ты-
ланет чот пүжалташ логалеш. Тый уржам
але шыданым ёдет, а нунын олмеш шүкшудо
кушкеш. Ўмырет мучко неле пашам ышташ
түнголат, а вара колет. Тый рок гыч шочынат,
роқышкак савырнет».

Адам ден Ева райыште ынде ик жапланат
кодын кертын огытыл. Нуно ончычсо гай
сулыкдымо да титакдыме огытыл. Нунылан
пеш намыс лийин, вет. Юмо нуным Шкеак
рай гыч поктен луктын. Шужен колаш оғыл
манын, нунылан эр гыч кас марте пашам ыш-
таш күлүн. Рай деч тораште оғыл изи пёр-
тым ыштеныйт. Икте-весыштлан шортын ой-
леныйт: «Молан ме кишкым колыштна? Тудо

пушенгге гыч саскам она коч гын, кызытат райыште илена ыле. Сулыкым ыштымына верч мөгай намыс! Юмым от колышт гын, чот уда!»

Сулык ыштыме шке титакыштым пален, ёкыненыйт гынат, райиш пörтылын кертын огытыл. Рай капка воктене, тулан кердым кучен, суксо шоген да нуным райиш пуртен огыл.

Адам ден Ева, мемнан кугезына-влак, шке сулыкыштым умыленыйт. Тидым пален, Юмо нуным Шкеж деч йёршешак шўкалын огыл. Чыла енг-влакым утараш манын, Юмо Шке Эргыжым колташ сёрен, Тудо тыге нуным лыпландарен.

ЮМО ЕНГ-ВЛАКЫМ КОЛЫМАШ ДЕЧ УТАРЕН

Икимше енг-влакын, Адам ден Еван, сулыкышт айдеме тукымын ушыжым да эрыкшым локтылын. Енг-влакын капышкышт черда колымаш пурен. Адам ден Ева мемнан кугезына улыт. Нуно сулыкым ыштеныйт, сандене меат сулыкеш шочшо улына. Сулык ик тукым гыч вес тукымыш куснен. Тудо чыла еnym шке оптышышкижо налын, кызытат сулыкым ышташ чылаштым таратен шога. Чыла енг сулыкым ышта: иктыже шукурак, весы же шагалрак. Сулык ыштыме дене ме Юмын күштымыжым пудыртена да Тудын

деч коранына. Тидлан кёра айдемылан йёсланымаш, чер да колымаш пуалтын.

Көргыштышт улшо сұлықым ең-влак шке вийышт дene оғыт сене. Нуно шке ушым, эрыкым, чоным вашталтен оғыт керт, колымашымат пытарап вийышт уке. Чыла кертше Юмо веле тидым ыштен сенга. Шкенжын кугу чаманымашыже дene Юмо ең-влаклан полшен. Тудо мемнам утараш мланымбаке Иисус Христос Эргыжым колтен. Святой Шўлыш полшымо дene Юмын Эрге эн яндар Ўдыр Мария көргеш иланен, айдеме тўсым налын. Тиде пеш кугу чудо лийын. Иисус Христосын Мария Аважым ме эреак Ўдыр улшо манына. Юмым йөратымыжлан верч Тудо марлан лекде илаш сёрен. Святой Православный Черке Тудым Юмым Шочыктыш манеш да суксо-влак дечат чот пагала. Юмын Аваже нерген «Херувим-шамыч дечат утла пагалышашлық лийынат, Серафим-шамыч дечат таңастарыдыме чапле лийынат» манын мурат.

Иисус Христос мланымбаке мемнам, ең-влакым, сұлық деч утараш толын. Утарымашым Тудо Шке илышиже, калыкым туныктымыж, ыресеш колымыж да кумшо кечын ылыж кынелмыже дene ыштен. Тудын туныктымыжым мыланна уло чонна дene налаш күлеш. Утарыше Иисус Христосын туныктымыж почеш ышташ да Тудын семын илаш күлеш. Диаволын шояже Адам ден Евалан сұлықым да колымашым шочыктышо пыр-

че лийын. А Иисус Христосын чын шомакшылган мучашдыме святой илышлан түнгалиш лиеш.

Христос мемнан чын Юмына манын, чот ўшанен, тынеш пурена да Юмын закон почеш илена гын, ме утаралт кертына. Иисус Христос Иордан вўдеш Иоанн Креститель деч тынеш пурен. Тидын нерген У Сугынь (Новый Завет) книгаште возымо. Сулык деч эрыкталташ манын, Иисус Христос моло-влакланат тынеш пураш кўштен.

ЭН СВЯТОЙ ЎДЫР МАРИЯЛАН ПОРО ПҮРЫМАШАН ҰВЕР

Мемнан чоннам утараш полышо-влакым черкыште эре пагален шарнат. Нунын лўмеш палемдыме шуко пайрем уло, но эн кугужо нылыте: Эн Святой Ўдыр Мариялан поро пўрымашым увертарымаш (Благовещение), Христосын Шочмыжо, Тудым Ыресеш пудален сакымаш да Тудын Ылыж кынелмыже. Тўнямбалне чыла тиде огеш лий ыле гын, ме сулык да колымаш деч утлен она керт ыле.

Эн ончыч Мария лўман ик Ўдыр сулыкым сенен, осалым ужын кертдыме лийын, сандене Юмо дене мутланен кертын. Тудо Юмын енг-влакым утарыме пашаштыже полшаш кёнен.

Эн Святой Ўдыр Мария чын илыше Иоаким ден Аннан шочшышт лийын. Ача-аваже

поро кумылышт дене ойыртемалтыныт. Кугыжан тукым гыч улмышт дене огыл, а ўнышё да чаманыше чонан улмышт дене кумдан палыме лийыныт. Курымышт мучко нуно Юмым да ен-влакым йөратенит. Шонгемме марте илен шуыныт гынат, йочашт лийын огыл, сандене чот ойгыренит. Юмо нунылан шочшым пүүжо маын, кугу ийготыштым ончыде, эре сёрваленыт. Йоча шочеш гын, тудым Юмылан служитлаш puаш сёренит.

Юмым, ен-влакым йөратымышт да чот ўшанымышт верч Юмо нунылан кугу йывыртымашым пүэн: шонгемме велеш нунын ўдырышт шочын. Юмын Суксыжо каласыиме почеш ўдырыштлан Мария лўмым пүэнит. Еврей йылмыште тиде «Үшанен вучымо Госпожа» манне лиеш. Мариян кум ийым темыимекыже, ачаж ден аваже тудым Иерусалим черкыш нангаенит. Мариян йоча жапше тушто эртен. Ўдыр ўнышё, пашам тыршен ыштыше да пеш ушан лийын. Мария эн чотшо Юмылан кумалаш йөратен, чыла шотыштат Тудым колыштын. Ўдырын изинекак тыгай улмыжлан чыланат öрынит.

Юмым чот йөратымыжлан кёра Мария, күшкүн шумеке, марлан лекде яндарын илаш сёрен. Тиде жаплан Иоаким ачаже ден Анна аваже коленыт. Юмын шўдымыж почеш священникшамыч Мариям Иосиф лўман шонгыенглан, тудын родыжланак, ончаш пүэнит. Иосифын суртыштыжо Мария тугак ўнышын илен:

молитвам, святой книгам лудын, кидпашам ыштен, йорло-влаклан полшен. Юмын эрыкшым шуктен илыше ўдырын порылыхым Господь ужын. Тудо чыла ўдыр-влак деч шке яндарлыкше да ўнышылыкшо дене ойыртэмалтын. Господь Тудым түням Утарыше Иисус Христосын Аваже лияш ойырен.

Икана Мария Святой Возымашым лудын шинчен. Тудын пёлемже нигунам уждымо волгыдо дене волгалтын. Пеледышым кучен, ончыкыжо Архангел Гавриил толын да каласен: «Святой поро Ўдыр, йывырте! Тый денет Юмо! Чыла ўдырамаш дечат утла Тый порылан пўралтынат. Шке ўнышылыкет, тыршен кумалмет да Юымым йёратымет верч Тый Юмын поро кумылжым сulen налынат. Тыйын ўмбакет Святой Шўлыш вола. Кёргыштет йоча илана. Эргым ыштет, Тудым Иисус манын лўмдет. Тудо пеш кугу лиеш, вет Тудо Кўшылсё Юмын Эргыже да түням Утарыше. Тудо айдеме тукымым сулык да колымаш деч утара».

Мария тыгай кугу пиаллан да пагалымашлан ёрын. Тудо шкенжым Утарыше Христосын Аваже лияш йёрышылан шотлен оғыл. Юымым чот йёратымы же, Тудым эре колышташ тунеммыжлан кёра Мария ўнышын каласен: «Мый Юмын кулжо улам. Мый денем чылажат Господь Юмын эрыкше почеш лийже».

Суксо, йывыртен, Юмо деке пёртылын. Айдемым сулык да колымаш деч утарамашлан негыз тыге пышталтын. Святой Ўдыр Мария

тунам Юмын эрыкшым тыге ўнышын колыштым жаңа дене Ева деч чот ойыртемалтын. Тыге тудо Еван сулыкшым тёрлен.

Эн Святой Ўдыр Мариялан поро пўрымашым увертарымым Благовещений маныт. Түням Утарыше Юмын Эрге шочшаш нерген увер пуалтын. Православный Черке тиде кечым 7 апрельыште пайремла. Благовещений пайрем — пеш кугу пайрем. Чыла айдемым сулык да колымаш гыч утарымаш тыге тўнгалын. Тиде увер поро дечат поро.

ИИСУС ХРИСТОСЫН ШОЧМЫЖО

Праведный Иосиф ден Мария Назарет олаште иленыт. Элыште тунам перепись каен, кажне енг шке тукымжын олашкыже кайышаш улмаш. Иосиф ден Мария Вифлием олаш каеныт. Олашке шуко енг погынен, малаш пураш вер ик пўртыштат лийын оғыл.

Иосиф ден Мария чот ноеныйт, сандене ола ёрдыжтё курык помышым мұыныт да тидланат куаненыйт. Уда игече годым күтүчө-шамыч тушко вольыкым петырат улмаш. Ты кундемыште теле уке, сай игече годым күтү пасуштак йўдым эртарен. А тудо йўд поснак волгыдо да леве лийын.

Канаш пуримо тиде курык помышто Эн Святой Ўдыр Мария деч тудо йўдым Юмын Эрге Иисус Христос шочын. Мария Тудым вў-

дылын да вольык пукшымо шерчаш пыштен. Түням Утарыше Христос шерчаште киен, а күтүчё-влак нурышто маленыйт. Пылпомыш гыч нунын деке волгенче гай волгалтше Суксо писын волен. Күтүчё-влак чот лўдын колтеныт, но поро Суксо нунылан каласен: «Ида лўд! Мый тыланда куан уверым конденам. Вольык петырыме курык помышкыда кайыза. Те тушто изи Азам ужыда. Тиде Юмын Эрге, түням Утарыше Иисус, шочын».

Суксо кайымеке, күтүчё-влак пылпомыш гыч ёрыктарыше йўкым колыныт, пуйто тушто кугу орган дене шоктеныт. Тиде суксо-влақын хорышт Христосым, шке Күгүжаштым да Пўрышыштым, вашлияш волен. Суксо-

влак йывыртен муреныйт. Вет чыла айдемым поремдаш да шкенжын Пылпомыш Кугыжанышкы же налаш манын, йөратыше Господь мланымбаке Шке Эргыжым колтен. Күтүчёвляк курыкпомышко каеныйт да тушто кызыт гына шочшо Юмын Эргылан мланде марте вуйыштым савеныйт.

Юмын шўдымыжым шуктен, Иисус Христосын шочмо верже ўмбалне сылне шўдыр волгыдын йўлен. Тудым тўрлў кундемыште илыше шуко енг ужын. Мўндир эрвел гыч кумдан палыме ушан шонгыенг-влак Иисус Христослан вуйым саваш толыныт. Кугу ушан енг шочмо годым пылпомышто у шўдыр чўкталтмым тунам паленыйт. Кугу Кугыжа да Утарыше шочшаш нерген шуко енг пален, ўшанен вучен. Ушан шонгыенг-влак поро чонан лийыныт, сандене Юмо нуным ойыртемалтше у шўдыр лекме гоч шижтарен. У шўдырым ужмеке, ушан шонгыенг-влак вучымо Кугыжан шочмыжым тогдаеныйт. Нуно тора корныш лектыныт да шўдыр ончыктымо верыш каеныйт. Вефлиемыш толын шумо жапыштлан Иосиф ден Мария ик пёртыш илаш кусненыйт. Азам да Тудын Аважым ужын, ушан шонгыенг-влак мланде марте вуйыштым савеныйт. Пёлек шотеш Азалаң шёртным, ладаным да смирнам (тамле пушан шергакан ўйым) пуэныйт. Шке пёлекышт дене нуно шочшо Азан иканаште Кугыжа, Юмо да айдеме улмыжым ончыктеныйт. Шёртным нуно Кугыжалан конденыйт.

Черке службо годым ладаным кучылтыт, сандене тудым Юмылан конденыт. Тунам колышо ең-шамычлан тамле пушан шергакан ўйым йыгенит, сандене смирнам колышаш айдемылан кондымо семын конденыт. Ушан шонгыен-влак шерчаште кийыше Азалан кугу пагалымашым ончыктенит. Нуно Тудын Юмода кугыжа-влакын Кугыжашт улмым паленит. Нунын лўмышт аралалт кодын: Мельхир, Гаспар да Валтасар. Вара нуно христианин лийыныт.

Мемнан Господь Иисус Христосын Шочмыжым святой Православный Черке 7 январыште пайремла. Марий-влак тудым шке семынышт Рошто маныт. Тиде кугу пайрем деч ончыч ме 40 кече пўтым кучена. Рошто деч ончычсо кечым сочельник манын лўмденит. Ожнысым шарнен, тиде кечын кастене каваште икымше шўдир лекмеш кочкин огытыл. Шўдир лекмеке, шолтымо шўрашыш мўйым ешарыме пучымышым, сочивым, кочкиныт, сандене кечижымат сочельник «сочивым кочмо кече» маныныт.

ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНСАЛЫН!

Христосын Үлүж кынелме кечижым святой Православный Черке чыла пайрем деч кугулан шотла. Үресеш пудален сакымеке, Христос колен. Кумшо кечын Тудо тўнялан

умылен керташ лийдымым ыштен — колымаш гыч ылыж кынелын. Колымашым енвлак сенген кертын огытыл, а Тудо сенен!

Христос Ылыж кынелме волгыдо пайрем — тиде эн кугу йывыртымаш. Христосын Ылыж кынелмыже ок лий ыле гын, христиан-влакат огыт лий ыле. Тыгак чын ден порылыкын вийжылан да Юмылан ўшанымаш лушка ыле. Айдеме илышиң күлешлыкше йомеш ыле. Христосын Ылыж кынелмыже төве мом пэнгүйдемден: тыглай айдеме огыл ылыж кынелын, а Юмо да айдеме. Тудо Шке ўмбакыже налме айдеме капым колымаш гыч ылыжтен кынелтен. Тидын деч вара айдеме тыглай кап-чон веле огыл, а Юмо пелен курымаш илышлан йёрышё духовный кап ден чон лиеш. Утарыше Христосын колымашым сенгымыже уло айдеме тукымлан у корным почын.

Христос Ылыж кынелме волгыдо пайремым ме Кугече манына. Тиде Кугу кечын ме колымаш гыч илышиш, мланде гыч Пылпомышыш кусненна. Кугече пайрем арня мучко шуйна. Моло пайрем дene танастарымаште черке службо тунам путырак йомартле. Икымше кечын эр кумалмаш пелйүдлан түнгалеш. Черкыште служитлыше-влак волгыдо вургемым чият. Юмылташ толшо-влак дene пырля нуно черке йыр крестный ход дene эртат. Иктышт ыресым нангаят, весышт — юмонга-влакым, а ен-влакын кидыш-

тышт сорта-шамыч йўлат. Кўшнё чаным куанен кырат. Утарыше Христосын шўгарже деке эрдене эр миром кондышо ўдьрамаш-влакым тыге шарнат. «Утарыше Христос, Тыйын Ылыж кынелметым Суксо-влак пылпомышто чапландарен мураг. Мланымбалне мемнамат яндар чон дене Тыйым мокташ йёрышым ыште», — мураг крестный ход годым. Эр кумалмашын тўнгатыш мутшым петырыме черке омса ончилно каласат да шуко гана пайрем тропарым мураг: «Христос колымаш гыч ылыж кынелын, колымыж дене колымашым сенен да шўгарыште улшовлаклан илышым пуэн». Тиде тропарым муренак черкыш пурат.

Кугече арня мучко черкыште Кугыжаныш Омса почмо лиеш, службымат тыгак эртарат. Юмын Кугыжаныш чила енланат почмо улмо нерген тиде йўла ойла. «Христос Ылыж кынелын!» — саламлена ме чила лишил еннам. «Чынак Ылыж кынелын!» — манын мыланна вашештат. Икте-весынам ёндал шупшалына да чиялтыме муно дене ваш-ваш саламлена. Чиялтыме чевер муно — Утарышын шўгарже гыч почылтишо пиалан у илышын символжо.

Енг-влак, куанен, арня мучко чангым кырат. Христос Ылыж кынелме волгыдо пайремым ме эше ий мучко кажне рушарниян шарнена.

ТАМЫК (АД)

Юмын ыштыме түняшке Адам ден Еван мут колыштдымышт верч чер, сұлық да колымаш пурен. Чон ден кап кунам ойырлат, тидым колымаш маныт. Юмо айдемым магай ужаш гыч ыштен, тунам нине ужаш-влак ойырлат. Чон деч посна кодшо кап вара локтылалтеш, шўеш. Кап деч ойырлышо чон ожно тамыкыш, адыш, кайышаш улмаш. Тыге сатанан да моло осал шўлыш-влакын илыме верыштым маныт. Сұлықым ыштыме деч вара чон Юмо дene лийин кертын оғыл, вет тудо сатанам колыштын.

Юмын күштымыжым пудыртымаш — тиде сұлық. Ик сұлық вес кугурак сұлыкыш, а вара колымашыш нангая. Икте-весым ужмышудым, тушман гае ваштареш шогымо, күгешныме да енгин поянлыкшылан кёраныме койыш — чылажат тиде сұлық. Юмын эрыкшым пудыртымышт деч ончыч Адам ден Еватағе ыштен оғытыл. А икимше сұлықым ыштымышт деч вара шкеныштым моло сұлық дечат кучен кертын оғытыл.

Сұлықым ыштыше чон Юмын полыш деч посна кодеш. Юмо дene тудын кокласе кыл йомеш. Чон шке вийжым йомдара да капым вуйлатен ок керт. Тугеже, чон сұлықым ышта гын, тидлан верч кап локтылалтеш. Кап локтылалтмым чер маныт. Сұлық гоч түняшке колымаш да чер толын.

Господь Иисус Христосын ылыж кынелмыж деч ончыч колышо чыла чон тамыкыш логалын.

Мо тугае тамык да тудо күшто верланен?

Тамык — тиде тугай вер, күшто Юмо ынежлий. Юмо тамыкышке сатанам да моло осал шүлыш-влакым колтен. Ойлат, пуйто тамык мланде йымалне верланен. Пылпомыш ден тамык икте-весышт деч чот тораште улмым ончыкташ тыге ойлат. Пылпомышто Юмо Шке суксыжо-влак дене улеш, а тамыкысте — сатана шке осал шүлышыжё-влак дене. Күшто чыла тиде верланымым ең-влак огыт пале. Юмын эрыкше лиеш гын, айдеме тидым шкенжын чонжо дене веле пален кертеш.

Тамыкыш логалше чон-влак пеш орланат. Илымыже годым ең утыжым тамлын кочкын-йүйн, весылан осалым ыштен, күгешнен, моктанен, погым поген, веселитлен. Колымо деч вара нимом ыштен ок керт. Юмо дене кылым йомдарымыжлан кёра чон пеш чот орлана. Ончет гын, айдеме чон шке койышыж дене тиде верым илымыж годымак ойырен налын. Юмо тыгай чон-влакланат полшаш ямде. Но нине чон-влак илымышт годым Юмым пален огытыл, осалым ышташ тунемыныт. Колымо деч вара нуно Юмын йөраторымашыжым шижын да Юмо деч полышым налын огыт керт. Тугеже, тамыкын омсаже көргө гыч петырыме.

Утарыше Христосын толмыж деч ончыч илыше сай ең-влакын чоныштат тамыкыш логалын. Шкешт түшто орланен огытыл гынат,

Юмо деч ойырлымышлан ойганеныйт. Сулыкан-влакын орланымыштым ужын, нунынат чонышт корштен. Ыресеш пудалымеке, Христос колен да тамыкыш волен, тушеч чыла сай енын чонжым Райышке луктын. Тидын деч вара тамыкышке осалым ыштыше, вес еnym ийбаратыдыме чон-влак веле логалыт. Чынжым гын, тушко нигёнат логалмы же ок шу.

РАЙ

Рай — тиде Пылпомыш Кугыжаныш. Господь тушто шкенжын кугу вийжым ончыкта. Тушто суксо-влак да поро ең-шамычын чо-

нышт илат. Райыште мо улмо нерген да тушто могай сай манын, шуко ең возаш тыршен, но иктат тидым тичмашын почын кертын огыл. Апостол Павеллан илымыж годымак Господь Райым ончыкten гынат, тудат тыге манын: «Айдеме тидын нерген каласкален ок мошто».

Рай нерген иктым веле ойлаш лиеш: тушто кажне айдеме молан шочмыж нерген пален на-леш. Ме тушто Юмын йөратымашын вийжым да чын пиалым шижына. Мо мыланна эн чот күлеш, Юмо тушто ончылгоч ямдылен. Кёгён-лан сравоч йёрымё семын, тугак Рай мыланна йёрышö. Ме тунам икте-весына да Юмо дene йывыртен мутланаш түнгалина. Тушто каж-ныжлан йёрышö паша лектеш. Тудо пашам ыштен, ме курымашлык илышины чынжым умылена, мучашдыме куанымашыш пурена да Юмо деке лишемына. Юмо мучашдыме, тугеже мемнан пиалнат мучашдыме лиишаш огыл мо?

ЧЕРКЕ НЕРГЕН

Черке маным те ик гана веле огыл ко-лында. А паледа мо, мом тиде мут ончыкта? Черке — тиде погынымаш. Эше тиде мут Го-сподын пörtшö маным ончыкта. Тугеже Черкыште ме Юмо дene мутланен кертына, тушто Тудо мыланна полша. Мемнам, Христослан ўшаныше-влакым, христианин маныт.

Юмылан, Эн Святой Троицылан да Иисус Христослан, ўшаныше-влакын түшкашт тыгак Черке маналтеш. Юмын Эргыже Иисус Христос мемнам сулык да курымаш колымаш деч утараш толын. Тудо мыланна сулык касарымашым, курымаш илышым да Пылпомыш Кугыжанышым пуэн. Черкым Христос Шкенжын Ылыж кынелмыж деч вара витлымше кечин негызлен. Тудо апостол-шамычлан ик пörтыш погынаш күштен. Тунам нунын ўмбаке Святой Шўлыш, Эн Святой Троицын кумшо түсшö, волен. Мом христианинлан палыман, апостол-влакым Тудо чылалан туныктен да нунын гоч Черкым ыштен. Апостол-влак моло енг-шамычым Христослан да Эн Святой Троицылан ўшанаш туныктеңит. Христослан да Тудын Черкыжлан ўшанымаш варажым түня мучко шарлен.

Иктелен каласаш гын, Черке — тиде Христослан ўшаныше-влакын погынышт. Тушко кызыт мландымбалне илыше-влак да колышо-влакат пурат. Вет колышо-влакын чонышт шке капышт деч ойырлен да Юмо деке Кавашке куснен. Пылпомыш Кугыжанышыш але Райыш логалше-влак нерген тыге маныт: тудын чонжо Каваште.

Тыгак черке — Господын пörтшö але храм. Тудо Юмо дене пырля лийме вер. Черкыш коштшо енг — Юмылан ўшаныше-влак Погынын енже. Черке — тиде Погынын вашлийме верже.

Господь Юмо, христиан-влаклан полшаш,
ўшанымашыштым пэнгыдемдаш манын, Таин-
стве-шамычым ыштен. Нине Таинстве-влак гоч
енг-влак чер да курымаш колымаш деч утарал-
тыт, сулык касарымашым, курымаш илышым
да Юмын полышым налын кертыт. Чыла поро
пашам ышташ полышышо вийым Юмын поры-
лыкшо, рушлаже «благодать» маныт.

Айдемылан священник лияш Священст-
во Таинстве уло. Икте-весыштым йөратыше
ўдыр-каче-влаклан мужыранаш Венчаялтме
Таистве уло. Тунам Господь нуным суаплан-
дара да Шке порылыкшым пua.

Тынеш пурымо, Миром шўрымё, Пырчесым
подылмо, Сулыкым касариме, Елеосвящений

але Соборований, Венчаялтме да Священство Таинстве уло. Чыла нине шым Таинствыште айдемылан Юмын полышыжо да порылыкшо пуалтеш. Чыла нине Таинстве Православный Черкыште гына шукталтеш. Ужыда, Черке нерген умылымаш могай келге да күлешан.

ТЫНЕШ ПҰРЫМО ТАИНСТВЕ

Адам ден Еван сулыкышт айдеме тукымым локтылын. Ең-влакын капышкышт чер да колымаш пурен, сандене меат сулыкеш

шочшо улына. Тиде ынде чылаштымат сулык ышташ тарата. Көргыштышт улшо сулыкым ең-влак шке вийышт дene сенген огыт керт. Чыла керте Юмо веле тидым ыштен сена. Шкенжын кугу чаманымашы же дene Тудо мыланна Тынеш пуримо Таинствым пуэн. Тиде Таинстве годым айдеме кум гана вўдыш пура, сатана да тудын дene кылым кучымо деч корангеш. Эн Святой Троицылан да Юмын Эргыже Иисус Христослан ўшанымыжым луктын каласа да Тудын мемнам утарыше Жертвыхым налеш. Тынеш пуримо вўдым ме шинча дene ужына, кап дene шижына. Святой Шўлыш мемнам тудын гоч вашталта, сулыкеш шочшо да локтылалтше айдемым яндарешта. Святой Шўлыш моло Таинстве гочат мемнам Иисус Христос деке лишемаш йёрышым ышта да ыштыме сулыкна деч эрыкта. Тынеш пуримо дene ме у илышлан уэш шочына, вет мемнан сулыкна касаралтеш да айдеме пўртўсна вашталтеш. Шым ияш марте йочам тынеш пуртат гын, Господь тудын кап ден чонжым паремда, тудын шке сулыкшо але уке. Тынеш пуримо святой Таинстве деч посна ме Черке погынымашке пурен она керт, моло Таинстве-влакымат шукташ ок лий. Тынеш пурыйдымо айдеме эше курымаш колымаш деч утлен огыл да курымаш илышлан шочын огыл.

ЕВХАРИСТИЙ АЛС ПРИЧАСТИЙ ТАИНСТВЕ

Черкыш молан кошташ күлмым южо кугыенжат ок пале. «Юмо чыла вере уло да чыла пала гын, мый Тудын дene кеч-куштат мутланен кертам. Молан черкыш кошташ да службышто шогаш күлеш, мый ом пале», — ойла тыгай енг. Черкыште мо ышталтмым огыт пале, сандене тыге ойлат.

Юмо мемнам чыла вере колеш манмыже чын. Но Юмын пуымо эн түнг пёлекым — Святой Причастийым — черкыште гына налын кертына. Евангелийште ме Христосын мутшым лудына: «Чынак, чынак тыланда ойлем. Айдеме Эргын Капшым огыда коч да Вўржым огыда йў гын, тендан көргыштыда илышда ок лий. Кё мыйын Капем кочекш да Вўрем йўэш, тудын курымашлык илышыже уло, да пытарыш кечин мый нуным ылыжтем» (Ин.6,53-54). Түняште эн ёрыктарыше тиде Таинстве черкыште Литургий годым шукталтеш. Тунам йошкар арака ден кинде Христосын Капышкыже да Вўрышкыжо савырна. Тудым вара христиан-влак көргышкышт налыт. Тидын дene чонышт ден капыштым чер деч паремдат, сулык ден колымашым сенат.

Колышо айдемым ылыжтен кертише вўд нерген ме йомакыште лудынна. Господълан ўшаныше-влаклан тидын деч кугу пёлек пу-

алтын. Христосын Капшым да Вўржым кўргышкё налме дене айдеме колымашым сенга, тыге Юмын йолташыже да Пылпомыш Кугыжанышын наследнике лиеш.

Черкысе эн тўнг тиде службым грекла Евхаристий але «благодарение» — таум ыштымаш маныт. Священникин молитваже дене тунам йошкар арака ден кинде Христосын Капышкыже да Вўрышкыжё савырна. Тыгай кугу Таинствылан ме таум ыштен кумалына.

Тиде Таинствын кузе шукталтмыжым Юмо гына пала. Христосын Капшым да Вўржым кўргышкё налме дене ме Тудын дене ушнена, курымаш илыш деке лишемына. Юмо тидым Шке Дарже гоч пуа, марлаже тидым Пырчес

подылмаш манына. Кё черкыште тынеш пурен огыл да службыш ок кошт, нуным христианин манаш ок лий. Нуно Пылпомыш Күгүжанышым да курымаш илышым огыт нал.

Священникин молитваже дене йошкар арака да кинде кузе Христосын Капше ден Вўрышкыжё савырна — тиде кугу Тайне. Кузе Тудо мемнан көргыштына ила, тидыжымат ме умылен она керт. Христослан ўшаныше да Тудын шўдымашыжым шуктышо кажне айдеме тидым шке көргыштыжё шижеш. Молан черкыш кошташ кўлмё нерген те ынде паледа. Енг-влак черкыш Святой Пырчесым подылаш да тыгай кугу пёлеклан таушташ коштыт. Чоным утарыше тыгай Таинствым кё шке көргышкыжё ок нал, тудымат христианин манаш ок лий.

СҰЛЫКЫМ КАСАРЫМСА ТАИНСТВЕ

Юмо деч налме Святой Пырчес полшыжо манын, ме шке шўм-чоннам чыла осал деч эрыктышаш улына. Уке гын, Господь мемнам сулық да курымаш колымаш деч паремден ок керт.

А шке шўм-чоннам кузе эрыктен кертына? Юмо тидлан мыланна эше ик Таинствым пуэн — сулық ыштыме верч ёкынымашым але сулыкым касарымашым. Сулыкым касарыме годым шке уда пашана, йырнык шонымашна

верч чот ёкынымына нерген священниклан луктын каласена. Молан ме Юмо деч сулыкнам касараш шкеак йодын она керт? Молан мыланна священник күлеш? Иктаж-могай сулыкым ыштымеке, мемнан сулыкнам кудалташ вигак Юмо деч йодман. А вот Тудо мемнан сулыкнам кудалтен але уке, тидыжым ме пален огына керт. Тидым шинча дене ужаш да кид дене кучен ончаш ок лий. Господь мемнан шўм-чоннам садак луштара, да ме күштылгылыкым шижына. Но сулык ыштымына верч ни енг, ни ия мемнам на мыслен ынышт керт манын, Господь сулыкым касараш властым священниклан пуэн. Черкысе исповедь годым тиде Таинстве шукталтеш.

Храмыш толмеке, Таинствым шуктышо священник деке лишемына да чон корштарыше сулыкна нерген каласкалене. Вара вуйнам кумык ыштена. Священник вуйнам шке вургемжын ужашыже епитрахиль дене леведеш. Тудо мемнан верч молитвам лудеш. Мемнан каласыме сулыкнам тудо Юмын пуымо власть дене касара.

Лўмынак шылтен кодымо сулыкна уло гын, Юмо мемнан моло сулыкнамат ок касаре, да Таинстве ок шукталт. Шарнен шуктыде, иктаж-мом монден кодена гын, тидым вес гана каласаш лиеш.

Ондаленна, титакым ыштенна, мутым колыштын онал але вес осал пашам ыштенна. Чыла тидын нерген Юмылан каласкалымына дене шўм-чоннам эрыктена,vara иже Пырчес

подылмо Таинстыш лишем кертына. Сулыкым касарыктыде, лавыран чон денак лишемат гын, Святой Пырчес пайдам ок пу. Тыге эшеат кугурак сулыкыш пурет. Утарен кертше илыше вўд тунам колымашыш нангайише вўдыш савирна.

ЮМЫН ЛУ ШЎДЫМАШЫЖЕ

Иктаж-могай уда пашам ыштымет годым тыланетат ойленыт докан: «Тыге ышташ ок лий. Тиде сулык!» Сулык манме умылымаш Юмын Законым але Тудын шўдымашыже-влакым пудыртымым ончыкта. А кузе тиде мемнан илышиште палдырна? Иктаж-могай ўзгарын, модышын пудырген кертмыж нерген ме палена. Кучен от шукто, пуртен колтет але перет гын, ўзгар пудырген кертеш.

Айдеме денат тыгай туткар лийын кертеш. Вет кажне ең Юмым палыже да тудын чонжо колымаш деч утаралтше манын, Юмын Закон пуалтын. Айдеме тудым ок шукто гын, локты-лалтеш. Юмо икмынjar тўжем ий ончыч Моисей пророк гоч лу шўдымашым пуэн. Синай курыкышто налме нине шўдымаш-влакым шуктимо дене айдемын чонжо аралалт ила.

I. *Юмым эн чот жапле.*

«Господь Юмет тыйын Мый улам, Мый де-чем моло юмо тыйын ончылнет ынже лий».

Юмо тыланет түнеште эн күлешан Личность. «Звездные войны» киношто ончыктымо гай ала-могай «вий» оғыл, а эн кугу Личность. Көм тый йөратет, тудым ынет тургыжландаре, ынет ойгандаре. Көм тый аклет, тудым куандарынет, пиаланым ыштынет. Эре ала-мом сайым ыштымет шуэш. Тый Юмым эн чот жаплет да йөратет гын, пеленет лиймыжым, тыйын верч куанымыжым вучет. Вет Юмо түнеште эн сай, поро, сылне да йөратыше Личность. Тудын деч сай нигё да нимо уке. Тудо чыла шоштат Эн, Эн чапле! Тый молитва гоч Юмо дене мутланет гын, тидым чынжымак шижат. Тидым умылаш Юмо Шке полша. А тый Тудын дене ынет мутлане гын, Шке йөратымашыжым Тудо күзе ончыктен кертеш?

II. Идол-влаклан ит кумал.

«Пылпомышто, мланыште, вүдышто улшо нимо пўрымё-шамычын түсыштым ыштен ит шогалте, нунылан Юмо олмеш ит кумал».

Южунам кугурак йолташет але компьютерный модыш, але окса тыланет идол лийын кертеш. Шке илышиштет иктаж ўзгарым, шонымашым але айдемым эн күлешанлан шотлет гын, тидым идоллан кумалмаш манаш лиеш. Мутлан, тый кумдан палыме але поян ең лиинет. А весе гын компьютер дене веле моднеже, ача-аважымат ок шотло. Шуко шо-

нымашы же ни сай, ни уда оғыл. Мемнан чонлан чылажак пайдале оғыл да пиал деке ок нангай, тидым шарнаш күлеш.

III. Юмын ит мысыле.

«Господь Юметын лўмжым арамеш ит ойло».

Юмын шўдымашы же-влакым она шукто але Тудын пўрымё енг-влакым да пўртўсым она йёрате гын, тидын дене ме Юмын мысылена. Юмын пўрымё енг-влаклан, вольық, янлық да кушкыл-влаклан осалым ыштена гын, тидын дене ме Юмын мысылена. Господь Шке мемнам пўрен, кажныжлан могай-гынат мастерлықым пуэн. Тиде мастерлықым кучылт она мошто, шкенам шке да йырна улшотўням она йёрате гын, тидын дене ме Юмын мысылена.

IV. Ик кечым Юмылан ту.

Айдеме мланымбалне илымыж годым эре могай-гынат пайдам але куаным кычалеш, курымаш илыш нерген шонаш ок ярсе. Кунам ме тидын нерген шоналтен кертына? Господь Юмо дене молитва гоч мутланаш да Пырчесым подылмо гоч Тудын дене ушнаш манын, арняште мыланна лўмын ик кече, рушарня, пултын. Иудей-влак шуматкечым жаплат, а христиан-влак — Иисус Христосын ылыш кынелме кечижым — рушарням. Тиде кечын черкыш каяш, сулықым касарыкташ, Пырче-

сым подылаш күлеш. Окса верч толашаш але кумыл шупшмо почеш перныл кошташ сай оғыл.

V. Шке ача-аватым пагале.

«Шке ачатым, аватым пагале, тыланет поро пиал лиеш, мланде ўмбалне тый кужу ўмыран лият».

Юмо мыланна илышым ача-авана гоч пуэн. Тидым эре шарнаш да таум ыштен мошташ күлеш. Ойыштым колыштман, ваштареш урлыман оғыл. Ача-авам чаманыман, полшаш тыршыман. Чаманымаш деч посна йёратымаш ок лий. Нуно мемнан верч шке тазалыкыштым, жапыштым, ласка илышыштым чаманен оғытыл. Каждыже кертмыж семын тыршен, мемнам ончен күшташ шке надыржым пыштен. Тидым мондыман оғыл.

VI. Ит пушт.

Вес егым ўлык шындаш тёчымё, мыскылыме, ужалыме денат пушташ лиеш. Ача-аватлан але вес енлан иктаж-мом каласымет деч ончыч шоналте. Тыйын шомакет але койышет нигёмат ынже сусырто. Вольык, янлык, кайык да күшкүл шотыштат тидымак ойлаш лиеш. Түрлө чонаным орландарет, пушентым локтылат, шке почешет шўкшакым кодет гын, тыйын нерген нигёат поро мутым ок каласе. Господь Юмо тиде түням мыланна илаш пуэн, тыште локтылаш да шалатылаш ок лий.

VII. Ит яжарлане.

«Блуд, блудить» мутшо «заблудиться» мутдене ик вожан, корным йомдарен, йомын коштым ончыкта. Тыгай айдеме Юмылан, лишил енжылан але шкаланже шке ўшанле огыл. Израильянин-шамычат южгунам шке Юмышт деч кораныныт да чын Юмым палыдыме калык-влакын идолыштлан кумалыныт. «Шке корныштышт йомын коштыныт», — тыге нунын нерген ойла пророк.

VIII. Ит шолышт.

Еңыным йодде налмаш — тиде шолыштмаш. Мом тый шке пашат дене ыштен налын отыл, тудым ит түкө. Күсын налымым от пörтылтö, мумо арверым шкаланет налат, ужалыме годым ондален висет, машина дене яра кудалыштат гын, тидат шолыштмаш лиеш. Йоча-влакын тунемаш ёрканымыштат шолыштмо дене иктак, вет ача-ава ден туныктышо-влак нунын верч тыршат, шуко вийыштым пытарапт.

IX. Ит ондале.

«Шойыштын, ең ўмбаке ит ойло».

Еңым ондалаш сай огыл. Тидым палена гынат, ме чўчкыдынак шойыштына. Южгунам эше воштыл ойлена: «сайынак чиялтышым», «изишак шойыштым». Чевер олмам изи шукш пытарапт, рўдангме дене пентгыде кўртнё локтылалтеш. Шойыштмашат тыгакак

айдемым, тудын шўм-чон моторлыкшым пыта. Шойышташ йёратыше енг тўжвал тўсшо дене мотор гынат, көргыжё «шўйшё», нимогай пашаштат тудлан ўшанаш ок лий.

X. Ит кёране.

Мо тыйын лишылетын уло, ниможланат ит кёране. Тудо чылажымат шке чын илышиже, паша мастарлыкше дене ыштен налын гын, молан тидлан кёранаш? Кёранымаш шўмым лавырта. Кё шке ушыжо дене егыным налнеже, тудо осал паша мартеат шуын кертеш. Мыланна шке чоннан арулыкшым тўрлё осал шомак да шонымаш дечат аралыман. Шкенан мо сай улыжлан куаныман, Юмылан таум ыштыман. А егын ойгылан куаныман оғыл.

Юмын Законын шўдымашыже-влак икте-весышт дене чак кылдалт шогат. Ик шўдымашым пудыртет, весымат яндарын кучен от керт. Тыге ик сұлық почеш весым ыштет. Сұлық ыштыме дене ме шкенан чоннам локтылына.

ПОРО ПИАЛАН УЛМО НЕРГЕН ШЎДЫМАШ-ВЛАК.

Юмын лу шўдымашыже мемнам осалым ыштыме деч чара. Тидын деч посна Господь эше вес шўдымаш-влакым пуэн. Нуно рушла же «Заповеди блаженства», а марлаже «Поро пиалан улмо нерген шўдымаш-влак» манал-

тыт. Тыште мыланна поро пиалан лийшаш верч мом ышташ күлмо нерген ойлалтеш. Нүнүм шуктымылан мыланна Пылпомыш Күгүжаныште курымашлық илыш пултеш.

I. Шкеныштым Юмын ончылно изилан ужшо-влак поро пиалан улт: Пылпомыш Күгүжаныш — нунын.

Мо мемнан уло: илыш, тазалық, вий, мастерлық, моштымаш, поянлық — чыла тидым мыланна Юмо puэн. Кё тыге шона, тиде шкендым Юмын ончылно изилан ужмаш малатеш. Чылажат Юмо деч улмым палена да Юмылан таум ыштена гын, ме шкенам Юмын ончылно изилан ужына. Таум ыштен моштышо енлан Господь мо күлешым ончыкыжымат пуаш түнгалеш.

Ме чылаж годым таум ыштен моштена мо? Илышиште кажныжлан иктаж-кунам да иктаж-мо да йёрен оғыл: модыш, кочкыш, шинчан түсшö, ача-аван шомакше, чер, чылашт деч виян лийын кертдымаш. Чылажым каласенат шукташ ок лий. Шарныман: мо кызыт мемнан уло але ончыкыжым лиеш — чылажат Господь деч. Тудо Шкеат puэн кертеш, тыгак ача-ава але мыланна лишыл ен-влак гоч пua. Пёлекым налмына годым нерым кадыртылына гын, вес гана кё мыланна иктаж-мом пua? Вес ең ўмбаке парня дене ончыкten: «Молан тудын уло, а мыйын уке?» — манына гын, ме эше көраныше улмынам палдарена. Господь пўрымё гай лияш

манын, ме шкенам нигё денат танастарышаш оғынал. Мо улыжлан таум ыштен моштена гын, Господь мыланна сайрак лияш полша.

II. Ойгырышо-влак поро пиалан улым: нуно лыпландарыме лийт.

Тиде ёрыктарыше шўдымашым кузе умылыман? Сулыкым касарыме Таинстве нерген ойлымо годым ме тидым изишиак пален налынна. Вет сулыкым касарыме годым шке уда пашана, йырнык шонымашна верч чот ёкыныман да шке шўм-чоннам чыла осал деч эрыктыман. Тидын деч посна Господь мемнам сулык да курымаш колымаш деч утарен ок керт. Ыштыме сулыкна верч шортына, осал пашанам тёрлаташ тыршена гын, ончыкыжым ме поро пиалан лийына.

Юмын пўримё ең, вольык, янлык да күшкыл-влаклан осалым оғыл, а порым ыштена гын, тунам пеш сай. Орланыше-влак верч Юмым сёрвалаш күлеш. Молитва дene чыла осалым сенаш, тўням вашталташ лиеш. Сулык верч ёкынымё дene сулык касаралтеш, молитва дene осалым сенена, тунам ме шкежат сылне лийына.

III. Ўышё-влак поро пиалан улым: нуно уло мланым наследстве семын налым.

Кузе тыге? Кеч танасымаште, кеч модмаште але илышыште виянрак, чоярак да ушанрак ең сенә оғыл мо? Мыланнат тыге чучеш,

телевизор денат тидымак ончыктат! Но виянлан тудын деч виян лектеш, чоялан — чоярак, ушанлан — ушанрак. Чылаштым сенышын адакат шке озаже уло — тиде колымаш.

Үнышё-влак поро пиалан улыт манме шүдымаш дene Господь мыланна уло мланым наследстве семын сёра! Мемнан тыгай сенымашнам иктаж-кё поген налын кертеш мо?

Осалым сеныше енын сенымашыжым нигёт поген налын ок керт. Тиде сенымаш курымашлык лиеш. Осалым осаллык дene, вијным вий дene, чоя енгым чоялык ден сенаш тёчымё ок күл. Господь мыланна йёршын вес саркуралым кучылташ темла. Сенаш лийдыме ёрыктарыше саркуралже — ўнышылык.

Айдемын чоныштыжо йёратымаш дene темше лыжгалык уло гын, тидым ўнышылык маныт. Господь чыла Шке ыштен кертеш манын, тыгай чон Юмылан ўшана. Ўнышылык улмо годым айдемын чонышто сыримашлан да осал шонымашлан вер уке. Ўнышё айдеме тудлан сырыше енлан ок сырэ, тудым перыше енгым вашешы же четырак пераш ок тёчё, шыгыремдыши енгымат четырак шыгыремдаш ок тырше. Ўнышылыкна уло гын, ме Юмылан мемнам вашталташ, көргыштына тыршаш да тыгак мемнан гочат ышташ эрыкым пуэн. Ме Юмылан тыгай эрыкым пуэн гын, Господь чыла осалым Шке сена да мыланна мланым наследстве семын пua.

IV. Кён кочмо-йўмё шумо семын чыным шуктыымым ужмыжо шуэш, поро пиалан: тудо темеш.

Тиде шўдымашат ёрмашан гай чучеш. Кён кочмо-йўмыжё шуэш, тудо кочкеш-йўэш да темеш, тунам шкенжым пиаланлан шотла. А кён кочмо-йўмё шумо семын чыным шуктыымым ужмыжо шуэш? Тидыже кё тугай? Молан тудо поро пиалан лиеш да күзе тудо темеш? Вет чынже — тиде кинде да колбаса огыл, шёр але сок огыл. Тудым ни кочкаш, ни йўаш ок лий.

Тиде шўдымаште тугай ен нерген ойлалтеш, кё чынын шукталтмыжым илышиште эн кўшкё шында. Тыште адак йодыш лектеш: могай чынын шукталтмыжым тыге чот ўшанен вуча? Але нигёат ынже шойышт манын шона, але иктажше тудым шыгыремден, да тудо ынде чылаштлан палдарынеже? Мо чын, а мо шоя, тидын нерген кажне енын умылымашыже тўрлё. Кёлан мо пайдале, тудым чыныш лукнеже. Юмын чынже чылаштлан икте. Мемнан кумыл шупшмашнам, нелылыкиш логалмынам Юмо чыла пала. Курымашлық чын — тиде Юмо ден айдеме кокласе тыныслық, айдемын Юмо ончылно чыныш лекмашыже. Иисус Христос Шкежат — курымашлық чын. Тудо Шкеж нерген тыге каласен: «Мый корно, чын да илыш улам. Мыйын гоч огыл гын, Ача деке иктат миен огеш керт»

(Ин.14,6). Тугеже кё Иисус Христос дене пырля лияш кумылан, Тудын эрыкшым шукта, ен-влакым йёратада нунылан порым ышта, тудо поро пиалан.

Кё чынын шукталтмыжым тыге чот вучада, Господь нунын шўм-чоныштым темаш сёра. Чыным йёратыше ен шкежат чын ила, Юмын ок мыскыле. Тудын чонжо тыныс да ласкалык дене темше. Нойышо ен кочмо-йўмё шумо годым шке пагаржым сай кочкиш дене тема гын, капкылже мучко ракатым шижеш. Но айдемылан шўм-чон ласкалык утларак кўлеш. Сулыкшым касарымым, Юмын чаманымыжым айдеме кўшкырак шында. Тунам Господь айдемын чонышкыжо куаным да тынысым пурта. Вуеш налмаш ден ёпкелан мемнан чоныштына вер ок код.

Тудын шўдымашыжым шуктышо енлан Господь вийым пуа. Тыгай годым мыланна кече еда куштылгырак да куанлырак лиеш.

V. Чаманыше-влак поро пиалан улыт: нуно чаманыме лийт.

Поро чонан ен-влак чаманыше улыт. Ойгыш логалше-влак верч нунын шўмышт коршта. Уда пашам ыштыше енгим ужыт гынат, «Тый мом ыштылат? Тыланет шкаланет эше ударак лийже. Теве Господь тыйым наказатла, Тыланет тыгак кўлеш», — манын огыт каласе. Енгим чаманыше-влак тыгай годым шке сулыкыштым шарналтат да, кугун шўлалтен,

пелештат: «Господь, мемнан ыштыме чыла сұлыкнам проститле».

Тыгай чаманыше ең лияш манын, түрлө йёным кучылт. Шужен толшым пукшо, вургем укеаным чикте, черле деке мий, тудым лыпландаре, вийдымым арален нал. Чаманыше ең түжем дене поро пашам ыштен кертеш. Шке ача-аватым чамане да нунылан полшо! Тидат чаманымаш! Чонлан чот күлешан чаманымаш южгунам шинчалан огеш кой. Шортшым лыпландарена, осалым ыштышылан ваштареш осалым она ыште, ойғыш логалше верч кумалына, тудлан сай ойым пуэна, Юмым палыдыме енгым Юмылан ўшанаш туныктена да колышо-влак верч кумалына гын, мыланна суап лиеш. Вес енгым чаманымыланна Господь мемнамат чаманаш сёра. Тиде шўдымашым тыге умылыман.

VI. Яндар шўман-влак поро пиалан улым: нуно Юмым ужыт.

Юмым ужаш ок лий гын, тиде илышиште кузе Юмым ужын кертына? Юмым шинча дене оғыл, а шўм-чон дене ужын керташ лийме нерген ме ойленна ыле. Уремыште молиймым сайын ужаш манын, ме окнам мушкына. Юмым ужын керташ манын, мыланна шўм-чоннам мушман, яндарештарыман. Мемнан капкылыште шўм эн түнг верым налеш. Чонынат шке түнг верже уло, тушто чыла шо-

нымаш, кумыл шупшмаш шочеш. Умылаш лийже манын, тудымат шўм манына.

Яндар шўман-влак осалым огыт ыште, осалым ыштыме нерген шонымашат нунылан йырнык. Яндар шўмыш кёранымаш, кугешнымаш да осалым ышташ шонымаш ок пуро.

Яндар шўман лияш манын, чот тыршыман. Тидлан Юмым сёрвалаш тўнгалман, шке уда койышет дene кучедалман. Теве иктаж урок гыч шылнет, но, тиде осал шонымашым сенген, тунемаш каёт. Торжан каласен пүннет, адакат шкендым кучет, осалым от ойло. Чыла vere тыге ышташ тўнгалат гын, шкендын ятыр лушкыдылыкетым, уда койышетым сенет.

Шарналтыза, тидым ойленна ыле: молитва гоч Юмо дene мутланымаш айдемылан эн кугу куан! Тугеже, Юмо кё дene мутланаш кумылан лиеш, да кё Тудын дene мутланен кертеш — нуно эн пиалан лийыт.

VII. Тыныслыкым кондышо-влак поро пиалан улым: нуно Юмын шочышыжо-влак манын лўмдалтым.

Тыныслыкым кондышо енг шкежат чылашт дene келшен ила, вашла сырыше-влакым поремда да нунын коклаште тыныс лийшаш верч Юмым сёрвала.

Юмо тынысым чот акла, тыныслыкым кондышо енгым поро пиалан манеш. Юмо ты-

ныслыкым Шкеж деке лишемдыше корнылан шотла. Чонышто тыныслык уло гын, чыла чоншижмаш икте-весе дene келшен толшо да ласка лиеш. Тыгай енын ушыжат тичмаш, шонен моштымашыжат келге.

Эн Святой Троицын кум түсшö нерген ойленна ыле. Тeve Ача, Эрге да Святой Шўлыш пырля курым-курымаш тынысыште да йёратымаште ик Юмо улыт. Юмо — тиде мучашдыме йёратымаш да тыныслык. Мыланна тидым умылаш полаш святой Сергий Радонежскийым йодына. Тудо курымжо мучко шке чонжым сулык деч эрыктен. Шўмжым яндарешт шуктымеке, тудо Юмым ужын. Поро пиалан улмо нерген шўдымаште Господь тидымак сёрен. Святой енг Юмым ужын, Тудын дene улшо тыныслыкын, йёратымашын, ваш келшымашын нимучашдыме улмыжым шижын. Тиде шижмашым Сергий Радонежский вес святойлан, юмонам возышо Андрей Рублевлан, умылтарен кертын. Тудат шке тыршымашыже да молитвам шуко лудмыж дene шўмжым яндарештен кертын, поро пиалан лийме шижмашым юмонгаште ончыктен. Иконышто ончыктымо кум Суксын түсышт каласен мошташ лийдымын сылне. Эн Святой Троице иконым ончен, меат духовный түнян моторлыкшым умылен кертына. Чоныштым тыныслык дene темыше енг-влак могай кўкшытыш кўзен кертмым ме тыште ужына. Тыгай енг-влакым Господь шке Эргыжлан шотла.

Тыныслыкым кондышо ең ончыч шке көр-
гыштыжё улшо келшыдымашым сенга, вара
түняште улшо ваш келшыдымашым сенаш
полша. Тыгай ең-влак сарым чарат, шке йы-
рышт улшо-влаклан куаным кондат. Тыге
нуно шкештат Юмо гай лийыт, куаным да
пиалым мұыт.

**VIII. Чын ыштыме верч поктылмо-влак
поро пиалан улыт: Пылпомыш Күгүжа-
ныш — нунын.**

Кёлан да молан ўшанымына нерген ме чүч-
кыдын ойлена. Ўшанымашна нерген йодыт
ғын, ме кажне гана түрлүн вашештена. Южгу-
нам, вожылын, шке мутна деч коранына, а вес
гана адак ўчаашаш түнгалин кертына.

Христослан ўшанымылан ожно ең-влакым
поктылыныт, Православный Черке нерген
шоям ойленыт. Священник-влакым тюрь-
маш шынденыт, шукыштым пуштыныт.
Юмылан ўшаныше-влакым паша гыч поктен
луктыныт, нунын нерген газетыш мыскылен
возеныйт. Туге гынат, айдеме чоным ондален
от керт. Господь Иисус Христос мемнан Чын
Юмына, Тудо эре мемнан дene пырля да пол-
ша манын, ең-влак садак ўшаненыйт. Христи-
ан-влакын тыгай ўшанымашышт ок лий ыле
ғын, нунын ўмбаке вочшо нельлыкым, шоям,
мыскылымашым сенен огыт керт ыле. Тид-
лан вет пеш кугу чытымаш да лўддымылык
күлүн.

Мемнам шыгыремдыше-шамычын осалышт ваштареш ўчым ыштыман оғыл. Тидлан ик ўшанымаш гына шагал, шўмыштö эше пеш кугу йёратымаш лийшаш. Түняште эн чот ме Господь Иисус Христосым йёратышаш улына. Тунам Тудо эре мемнан дene пырля лиеш да полшен кертеш.

Ужаш лийдыме Юмым кузе йёратен кертына? Поро Увер книгаште тидланат вашмут уло. Ме шке ача-аванам, иза-шольынам, ака-шўжарнам, коча-кованам, родо-тукымнам да чыла лишыл еннам веле оғыл, а моло-влакымат йёратышаш улына. Мутлан, автобусышто тыглай гына пырля кайыше енгым йёратен кертына мо? «Да тиде лийынат ок керт!» — маңыда те. Йёра эше, шке коча-коважым йёраташ лиеш, а ёрдыж енгым кузе? Тидланат йён уло. Моло-влакым йёратымаш поро пашаште почылтеш. Автобусышто улат гын, веретым пу, шыргыжал, тудын верч молитвам луд. Мёнгыштö да ёрдыж верыштат енлан полашаш тунар йён уло: кўмыж-совлам муш, пörтym ўшт, шўкым луктын кудалте, сумкам нумалаш полшо, уда шомаклан порын вашеште. Тиде чылажат шўметым порылык дene тема, яндарешта. Тунам тыйын чонет йёратымаш, порылык да моторлык дene темеш.

Шыде ден осалже мыланна огеш кўл. Христосын шўдымыжым шуктышо да Тудын почеш кайыше енг түняшке волгыдым, порылыкым шара. А осалым ыштыше-влак поро

еным огыт йөрәте, нуно чыла жапыштат христиан-влақым поктылыныт. Мемнан курымашлық верна — Пылпомыш Күгүжаныш, сандене мланымбалне илымына годым мыланна Христос верч чыташ ямде лийман.

IX. Кунам тендам Мыланем кёра вурсат, поктылым да тендан нерген түрлө осал шоякым каласкалат, те поро пиалан улыда. Куаныза да йывыртыза, Пылпомышто тыланда кугу суап лиеш.

Тиде шўдымаш ончыч каласымым пентгидемда да умылтара. Чын нерген ойлымо гына шагал, тудын чын улмыжым эше раш палаш күлеш. Кеч-могай чыным тергаш Господь ўшанле йёным мүйин — тиде Шўдымаш-влак да Христос. Керек-могай чын Господь Иисус Христос дене, Чын Айдеме да Чын Юмын Эрге дене, тергалтеш. Илышыште ыштыме кеч-могай ошкылым Христосын шомакше, Тудын илышыже, туныктымыжо дене тергаш лиеш. А эн чотшо — Тудым сёрвалыме дене! Мом ыштышашым она пале гын, йодына: «Господь, мыланем мом ыштышашым рашемдаш полшо!» Да Тудо мыланна мом ышташ күлмым умылаш полша. «Господь, чылажат Тыйын эрыкет почеш лийже!» манына гын, эшеат сай. Тунам мыланна йёрышын огыл, а вес семын шукталтеш гын, опкелыман огыл. Ме шкенан кумыл шупшмынам веле палена, а тудын сай

але сай оғыл улмыжым она пале. Теве те шоч-
мо кечылан велосипедым, роликым але чап-
ле плеерым вучеда. Тыланда витаминым але
тетрадым пёлеклат гын, кумылда веле вола.
А мыланна эн күлешанже — Утаралмаш да
Курымашлық илыш! Господь тидым пала да
тидлан йёрышょ поянлыкым пуаш тырша.
Тыгай поянлык деке нангайыше корно кужу,
лўдыкшо да күштылго оғыл. Мландымбалы-
се поянлыкым кычалше-шамыч чыла йўштö-
шокшым, шужымашым да лўдыкшым чыташ
ямде улыт. Мемнан Пылпомышысо поянлык-
на эшеат чот шерге оғыл мо?

Эше тыге лийин кертеш! Илышын иктаж-
могай жапышты же мыланна лўдде каласы-
ман: «Господь, Тыйин чынжымак Христос
улметлан да Илышым пүшо Юмын Эргыже
улметлан инанем да чылашт ончылно ойлен
палдарем». Ме храмыште службо годым ўшаны-
машын символжым мурена. Тушто чыла-
жымат радамлен пүймо. Тиде символым ме
наизустъ палышаш улына.

Юмылан ўшанымаш корнышто тўрлў лў-
дыкшо вашлиялт кертеш. Тыгай лўдыкшым
сенгиме нерген тиде шўдымаште ойлалтеш.
Корнышто неле лийин кертшашымат палена.
Тыгак ме Пылпомыш Кугыжанышыш, мем-
нан курымашлық суртышкына, пёртылмына
куанле лийшашымат палена!

МОЛИТВА НЕРГЕН

Юмо чыла Шке пўрымыжым йёрат. Мемнамат йёрат. Шочмо ача-ава деч йодмо семынак ме Тудын деч, Пылпомышто улшо Ачана деч, йодын кертына. Мемнан йодмына, сёрвалымына вес семынже молитва маналтеш.

Тугеже молитва гоч ме Юмо дene мутланена. Тыгай мутланымаш мыланна юж да вўд гай кўлеш. Мемнан шкенан нимонат уке, чылажымат Юмо пуэн: ильшым, тазалыкым, мастерлыкым, кочкиш-йўшым. «Юмо деч посна ик йолтошкалтышымат от ыште», — ойлат енг-влак.

Куанле пагытыште але ойган жапыште, иктаж-мо кўлмё годымат ме Юмым сёрвалена. Господь поро да чаманыше. Ме Тудым ян-

дар шўм дене, тыршен да ўшанен йодына гын, мо кўлешым Тудо мыланна садак пуа. Юмын святой эрыкшылан ўшанен, чытенак вучаш кўлеш. Мо мыланна пайдале, а мо — уда, тидым Господь гына пала. Кунам да кузе пуышашым але пуышаш оғылым Тудак гына пала.

Кё Юмын ок сёрвале, тудо шкаланже шке осалым ышта. Тудлан полышым вучаш нигушеч. Молитвам луддымо енг Юмын йёратымым чарна, Тудын нерген монда. Тыге тудо мланымбалне молан шочмыжым ок шукто да сулыкым ышта.

Молитва-влакын тўрлө лиимышт

Шкеат, лишил енг-влакат таза улыт гын, илаш вер, чияш вургем, кочкиш-йўшат си-тышин уло гын, ме Юмылан таум ыштена. Тыгай молитва-влакым моктымо але таум ыштыме молитва маныт.

Илышиште иктаж-могай ойго, чер, нужналық лийын колта гын, Юмо деч полышым йодына. Тыгай молитва-влакым йодмо але сёрвалиме молитва маныт.

Иктаж осалым ыштена да тидын дене Юмо ончылно сулыкыш пуренна гын, сулыкнам кудалташ адак Тудымак сёрвалена. Тыгай молитва-влакым сулыкым касараш йодмо молитва маныт.

Удажым ме пеш чўчкидын ыштена, сандене Юмо деч иктаж- мом йодмо деч ончыч мыланна сулыкнам касараш йодман. Тугеже сулы-

кым касараш йодмо молитва эре ончыл верыште лийшаш. Тыге ыштена гын, чынрак лиеш.

Молитвам лудмо нерген

Господьым полшаш сёрвалена гын, мыланна осалым ыштыше еным ме шкеже проститлышаш улына. Кёлан осалым ыштенна, тудо ен дene сёрасыман.

Юмо деч мом йодына, Тудо чыла колеш. Мом она ойло, Юмо тудымат пала, вет Тудо чыла палыше. Молитва лудмо годым иктажмо весе нерген шонена, кадыргыл шогена, вашкерак иктаж-кушко каяш вашкена гын, тиде пеш уда. Тыге ыштыме дene мемнам пўрышё Юмо деке пагалыдымашым ончыктена. Тыгай молитва Юмылан йёрдымё. Ача-авана деч иктаж-мом йодмына годым нуно телевизорым ончаш але телефон дene мутланаш вашкат гын, мыланна ок келше вет.

Молитвам лудмынам Юмо колжо да куанным кондыжо манын, ме тидым илышиште эн күлешан паша семын аклышаш улына.

Молитван вийже моткоч кугу: молитва лудмо дene ең-влак шкеныштым да уло түням вашталтен кертыт.

Молитвам күшто да кунам лудман

Юмо чыла vere уло: черкыште, пёртыштö, корныштат. Сандене молитвам чыла vere лудаш лиеш. Христианин кажне кечин эрдене да кастене молитвам лудшаш, тыгак кочмо деч

ончыч да кочмо деч вара, кеч-могай пашам түнгальме деч ончыч да паша деч вара, тунемме деч ончыч да тунемме деч вара лудшаш. Тыгай молитвам мёнггысö маныт.

Рушарнян да пайрем кечин, яра улмына годым тыглай кечинат мыланна Юмын храмыш коштман. Мемнан гаяк христиан-шамыч дене иктеш погынен, тушто чылан пырля кумалына. Тыге түшкан кумалме молитвам черкысе маныт, нунын вийышт эшеат кугурак.

ПҮТӨ-ВЛАК

Молитвам лудаш вийна лийже да тидлан шукурак жапым ойыраш манын, христиан-влаклан пүтö жап пуалтын. Пүтö годым шкенан могай улмынам тергена. Машинан шуко ужашиже күртньö гыч ыштыме гынат, тудат ноя. Түняште илен мошташ тыршыше чон нергенже ойлыманат оғыл! Пүтö годым чон чыла тургыжланымаш, паша, тунеммаш да веселитлымаш деч канышаш. Да-да, веселитлымаш дечат колымешке нояш лиеш, тиде тыглай мут оғыл: веселитлыме дене курымешлан колымашке шуаш лиеш.

Пүтö годым христианин мом ыштышаш? Эн түнжö — тый шкендым шке шинчырлет, туныктет. Ачат-ават оғыл, а тый шке! Күлеш-оккёлан сырымым чарне, чылаштлан полшаш тырше, нигёлан осалым ит ыште, Еван-

гелийым (Поро Уверым) луд. Чыла тидым ең күштымё дene оғыл, а шке кумылын ышташ түнгәл. Шуктен ончет гын, палет: шкендым шке туныктымо паша пеш неле улмаш.

Чыла тидым шуктен керташ манын, шылым, шёр-торыкым, муным кочмым чарне. Пеш чаплын кочкын-йүйн илыме годым омо веле шуэш, а вий шуко погынымо годым күштен-мураш таранет. Күшкүл гыч ыштыме кочкышым: киндым, шолтымо пакча-саскам, түрлө салатым — кочмо годым капкыл күштылемеш, молитва лудаш кумыл лектеш.

Пүтө годым телевизор да компьютер воктеге шагалрак шинче. Тунам шонен моштымет пенгидемеш, ушет меран гай түрлө могырыш шаланаш ок түнгәл. Тыге тый шке ильшетым, койыш-шоктышетым чын аклен кертат.

Пүтө христианинын ильшыжым компас гай виктара. Ме чын корно дene каена але уке, жапышты же палаш полша. Пылпомыш Күгүжанышын нангайыше корным ойырен налынна гын, тушто пенгидын шогена але уке, тидымат умылена.

Эн кужу пүтө Күгече деч ончыч лиеш, таклан оғыл тудым Кугу пүтө маныт. Эше Господь Иисус Христосын шочмо кечиј деч ончыч — Рощто пүтө, апостол Петр ден Павлым шарныме кече деч ончыч — Петро пүтө да Юмын Аван мален колтымо гай колымо кечијжым шарныме лўмеш — Успений пүтө лиеш.

СВЯТОЙ ЮМОНГА-ВЛАК

Юмын, Юмын Аван, суксо ден святой енгвлақын түсшым иконо але юмонга маныт. Юмо — тиде ужаш лийдыме Шўлыш, туге гынат Тудо святой-влак деке шинчаш койшын толеден. Могай тўс дене толмыжым шарнен, иконышто тугак ончыкташ тўнгалыныт. Юмо эн ончыч Авраам деке кум Суксо семын толын, сандене юмонгаште Эн Святой Троицым ўстел коклаште шинчыше кум Суксо семын ужына. Духовный тўня гыч улмыштым палдараш манын, южгунам нуным шулдыраным ончыктат.

Вес юмонгаште Эн Святой Троицын кум Тўшё гыч кажныжым ойыртемалтшым ужына. Ача Юмо виян шонгыен гай, тыгай тўс дене Тудо пророк-шамыч деке толеден. Эрге Юмо мланымбаке толмекыже могай тўсан айдеме лийын, тугай тўс денак иконыштат ончыкташтеш. Изиж годым Юмын Аван кидыште, күшкын шумеке, калыкым туныктымыж але чудым ыштымыж годым, Фавор курыкышто Волгалт вашталтмыж годым, Ыресыште орланымыж годым да колоткаште кийымыж годым, Ылыж кынелмеке да кавашке нёталтмыж годым могай лиймыжым шарнен, иконым возеныйт. Иисус Христос икимшe гана Шке тўшым мыланна Шке пуэн. Тудо эн яндар Шке чурийжым солык дене ўштылын, а солыкышто Тудын тўшшo ончыкташт кодын.

Тиде солыкым Утарыше Иисус Христос черле Авгарь князьым паремдаш колтен. Кид дene огыл ыштыме тиде түс ончылно Авгарь кумалын да черже деч паремын.

Святой Шўлыш Юмым кёгерчен семын да тулийлме-влак семын ончыктат. Утарыше Иисус Христосын Иордан вўдеш тынеш пурмыж годым Святой Шўлыш Тудын деке кёгёрченла койын волен. А Иисус Христосын ылыж кынелмыж деч вара витлымше кечын апостол-влак ўмбак Святой Шўлыш тулийлме-влак семын волен.

Иконо ончылно кумалмына годым ме шарнышаш улына: юмонга — тиде ни Юмо, ни Юмын Ава, ни святой ен огыл, а нуным шарныктыше түс. Ме юмонгалан огыл кумалына, а кём тушто ончыктымо — тудлан. Юмым ончыктымо гын, Юмым сёрвалена, Юмын Авам гын — Тудым!

Святой юмонга-влакым священный книга-влак дene таңастараш лиеш. Священный книгаш возымо Юмын мутым ме кугу пагалымаш дene лудына. Юмын, Юмын Аван, суксо ден святой ен-влакын святой юмонгаш ончыктымо түсыштымат кугу пагалымаш дene ончена. Юмын мутшо да святой юмонга-влак мемнан ушнам Юмо деке да Тудын святойжо-влак деке нёлтат, тыгак шўмнам мемнам Пўрышё да Утарыше деке йёратымаш дene темат.

СВЯТОЙ ЮМОНГАШТӘ ЭШЕ КӨМ ОНЧЫКТАТ

Святой юмонгаште эше Юмын Авам, суксо ден святой ен-влакын түсшым ончыктат. Но нуным ме Юмо семын оғыл, а Юмылан йёрышё-влак семын сёрвалышаш улына. Нуно вара мемнан верч Юмым сёрвалат. Ме шкеже сулыкан улына, сандене вигак Юмо деч йодаш она тошт, а святой ен-влакым сёрвалена. А нуно мемнан верч йодыт гын, Юмо нунын йодмыштым вашкерак колеш.

Мутлан, тыйын ачат, туныктышет але школ директор пеш поро, но чот строгий. А тыланет иктаж-мом пеш күлешаным йодаш күлеш, но тый аптыранет. Тый йодат гын, ала оғыт колышт манын, тидым ышташ йөратыме аватым йодат. Аватым пагалымыштлан кёра тыйын йодметым шуктат.

Эн чот ме Юмын Авам сёрвалена, вет Тудо Юмо деке эн лишил, тидын годымак мемнан декат лишил. Тудо мемнан чот чаманыше кугу Аралтышна. Юмын Аван йөратымашы же да молитваже дене Юмо мемнан сулыкнам проститла да мыланна полша.

Юмын Аван түсшым эн ончычшо Тудын мланымбалне илымыж годымак возеныйт. Тидым Иисус Христосын тунемшыже Лука ыштен. Тудын возымо южо иконыжо мемнан жап мартеат аралалтын. Юмын Ава Шке түсшым

икымше гана ужын да каласен: «Мыйын Эргымын порылыкшо тиде иконо дене пырлялиеш».

СВЯТОЙ ЕНГ-ВЛАК НЕРГЕН

Юмонаште ме эше Юмылан йёрышё святой енг-влакын түсүштүм ужына. Мланымбалнак нуно шкеныштын чын илымышт дене Юмылан йёреныйт. Кызыт нуно Пылпомышто Юмо дене улыт да мемнан верч Юмым сёрвалаат, мыланна полшат. Мланымбалне ыштыме пашаштым аклен, святой-влакым түрлө семын лўмдат: пророк, апостол, орланыше, святитель, Юмылан йёрышё, акым налде тыршыше, поро пиалан да чын илыше.

Пророк — Юмо деч уверым кондышо айдеме. Шке эрыкшым калыктан увертараш да Шке күштымыжым колышташ туныкташ манын, Юмо пророк-влакым ойырен налын. Нуно Иисус Христос шочмо деч ончыч иленыйт да ончык мо лийшашым паленыйт, вет нунын гоч Святой Шўлыш ойлен.

Апостол — грек мут, посна пашалан ўшанен колтымо енгым ончыкта. Иисус Христос ончыч Шкаланже 12 апостолым ойырен налын. Нуно Тудын эн ўшанле тунемшыже лийыныт. Ўмбакышт Святой Шўлыш волымо деч вара нуно христиан верам түня мучко шарен коштыныт. Ондакше 12 апостол лийын гын, вара

эше 70 ешаралтын. Эн чот тыршымышлан кёра Петр ден Павлым апостол-влак кок-лаште кугураклан шотлат. Матфей, Марк, Лука ден Иоанн Богослов Евангелийым, Поро Уверым, возеныйт, сандене нуным эше Евангелист маныт.

Умбакыжат христиан верам моло калык коклаште шарыше святой енг-влакым апостол дene тёр улшо маныт. Мутлан, тыге лўмдат Мария Магдалинам, Константин ден Елена күгүжам, славян-влакым туныктышо Кирилл ден Мефодийым, руш князь Владимир да Грузийым сотемдарыше Нинам.

Орланыше — тиде Иисус Христослан ўшаныме верч кугу орлыкым але колымашым чытыше христианин. Орланымыж деч вара илыше кодын да икмынjar жап гыч тынысын колен гын, тудым исповедник маныт. Иисус Христос верч эн ончыч орлыкым архидиакон Стефан да святой ўдырамаш Фекла чытеныйт, сандене нуным эн ончыч орланыше маныт.

Святой ўшанымашышт верч кугу орлыкым чытен колышо-влакым чот орланыше маныт. Святой ўдыр Варвара, Екатерина, Сенгимашым кондышо Георгий тыге лўмдалыт.

Святитель — шкенжын чын илышиже дene Юмылан йёрышё епископ але архиерей. Тыге лўмдат святитель Николай Чудотворецым, Москва олан да уло Российскойн кугу святительже Алексийым да шуко молымат.

Иисус Христос верч орланыше священником священномуученик маныт.

Преподобный — Юмылан йёрышё енг. Тудыглай илыш деч коранын, чот кумалын да пўтым кучен илен, ешым чумырен оғыл. Илашышт верым нуно чодыраште, ир мланыште але курык помышто ыштеныт, южышт монастырыш каеныт. Ме Сергий Радонежскийын, Серафим Саровскийын, Мария Египетскаян тыге илымышт нерген палена.

Юмылан йёрышё енг орландарымашым чытен гын, тудым преподобномуученик маныт.

Акым налде тыршише — тиде черле-вла-кым тўрлө чер деч акым налде эмлыше енг. Святой Косма ден Дамиан, чот орланыше Пантелеймон да шуко молат енг-влакын кап черыштым веле оғыл, шўм-чон черыштымат акым налде эмленыт.

Чын илыше — ешан лийын гынат, Юмын кўштымашыжым шуктен илен, Тудлан йёрен. Тыгай лийыныт Христос Юмын святой кугезыже-влак Иоаким ден Анна, святой Иоанн Кронштадтский да молат.

Мланымбалне айдеме тукымлан тўнгал-тышым пыштише да эн ончыч Юмылан йёрышын илыше-влакым праотец але кугезе ачана-влак маныт. Нунын коклаш Адам, Ной, Авраам да молат пурат.

Почешмұт

Тиде изи книга мучашке шуын. Туге гынат, Юмо нерген мом палаш күлеш, тидым нимогай книгашкат пуртен керташ ок лий. Молан ме тиде түняш толынна, молан түрлө туткарыш логалына, умбакы же мемнам мовуча? Юмо дene пырля илет гын веле чыла тиде йодышлан вашмутым налаш лиеш. Мемнан илыш книгана Юмын пенгыде да йёратыше кидше дene возымо лийже! Тыге лийже манын, шкаланнат тыршаш күлеш!

ВУЙЛЫМАШ

Юмо нерген ме күшеч палена	3
Юмо	7
Юмын палыже-влак	8
Суксо да осал шўлыш-влак	15
Айдемат Юмын тўсан. Чон	18
Сулык нерген. Икымше енг-шамычын сулықыш пурымышт	19
Юмо енг-влакым колымаш деч утарен	25
Эн Святой Ўдыр Мариялан поро пўрымашан увер	27
Иисус Христосын шочмыжо	30
Христос Ылыж кынелын!	33
Тамык (ад)	36
Рай	38
Черке нерген	39
Тынеш пуримо Таинстве	42
Евхаристий але Причастий Таинстве	44
Сулыкым касарыме Таинстве	46
Юмын лу шўдымашыже	48
Поро пиалан улмо нерген шўдымаш-влак.	53
Молитва нерген	66
Пўтё-влак	69
Святой юмона-влак	71
Святой юмонгаште эшे кўм ончиқтат	73
Святой енг-влак нерген	74

ЮМЫН ЗАКОН ЙОЧА-ВЛАКЛАН

ЗАКОН БОЖИЙ ДЕТЯМ

На марийском (луговом) языке

Перевод Чемековой А.П.

Редактор протоиерей Николай Чузаев
Компьютерная верстка Куклиной С.Г.

В книге использованы конкурсные работы юных художников:

*Абакумовой Лилии, 10 лет; Шомина Никиты, 14 лет;
Лапыгина Павла, 13 лет; Габдрахмановой Динары, 13 лет;
Белоусовой Карины, 9 лет; Галимьяновой Анны 9 л.;
Галлямовой Лилии, 12 л; Кочаковой; Мамаевой Евгении;
Никольского Николая; Пепеляевой Алёны.*

Бумага офсетная. Тираж 2000 экз. Заказ № .
Отпечатано в ООО «Типография « ».